

A TANÁRI PÁLYA KOMPLEX KÉRDÉSEI

Dr. habil Móré Mariann
egyetemi docens

A kurzus célja és tartalma

- Diák voltam, láttam tanárt!
- Látják a kutatók is!
- Pályaidentitás
- Iskola a társadalomért
- A tanári kommunikációs és döntési képességek fejlesztése
- Az önértékelési kompetenciák fejlesztése

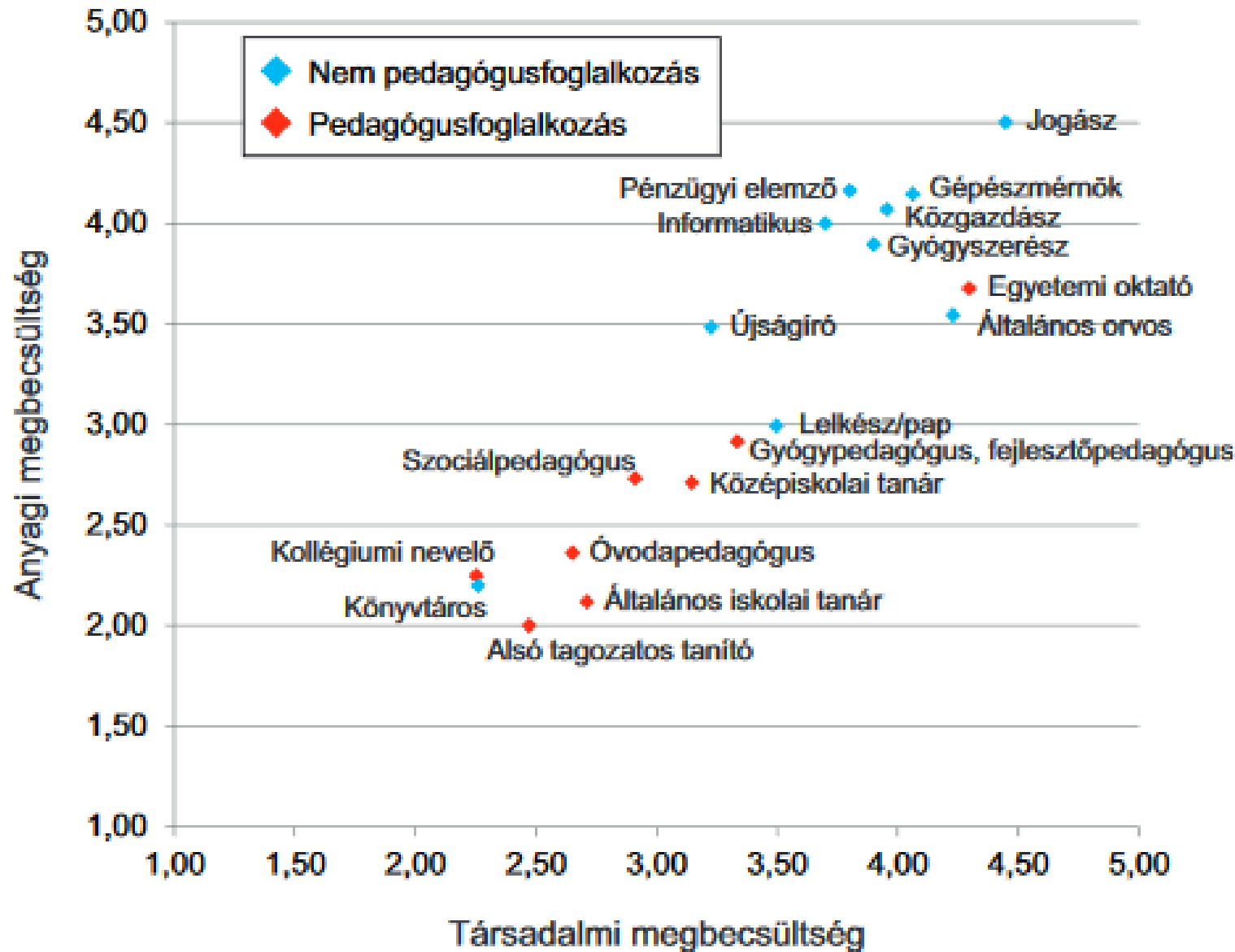

A PEDAGÓGUSOK ÉS PEDAGÓGUSJELÖLTEK PÁLYAMOTIVÁCIÓJA

Kutatás

- Év: 2015
- Kutatásban résztvevők száma:
 - 3485 középiskolás
 - 1220 egyetemi hallgató
 - 1078 pedagógus
 - 40 pályaelhagyó
- Kutatási módszer: kérdőív

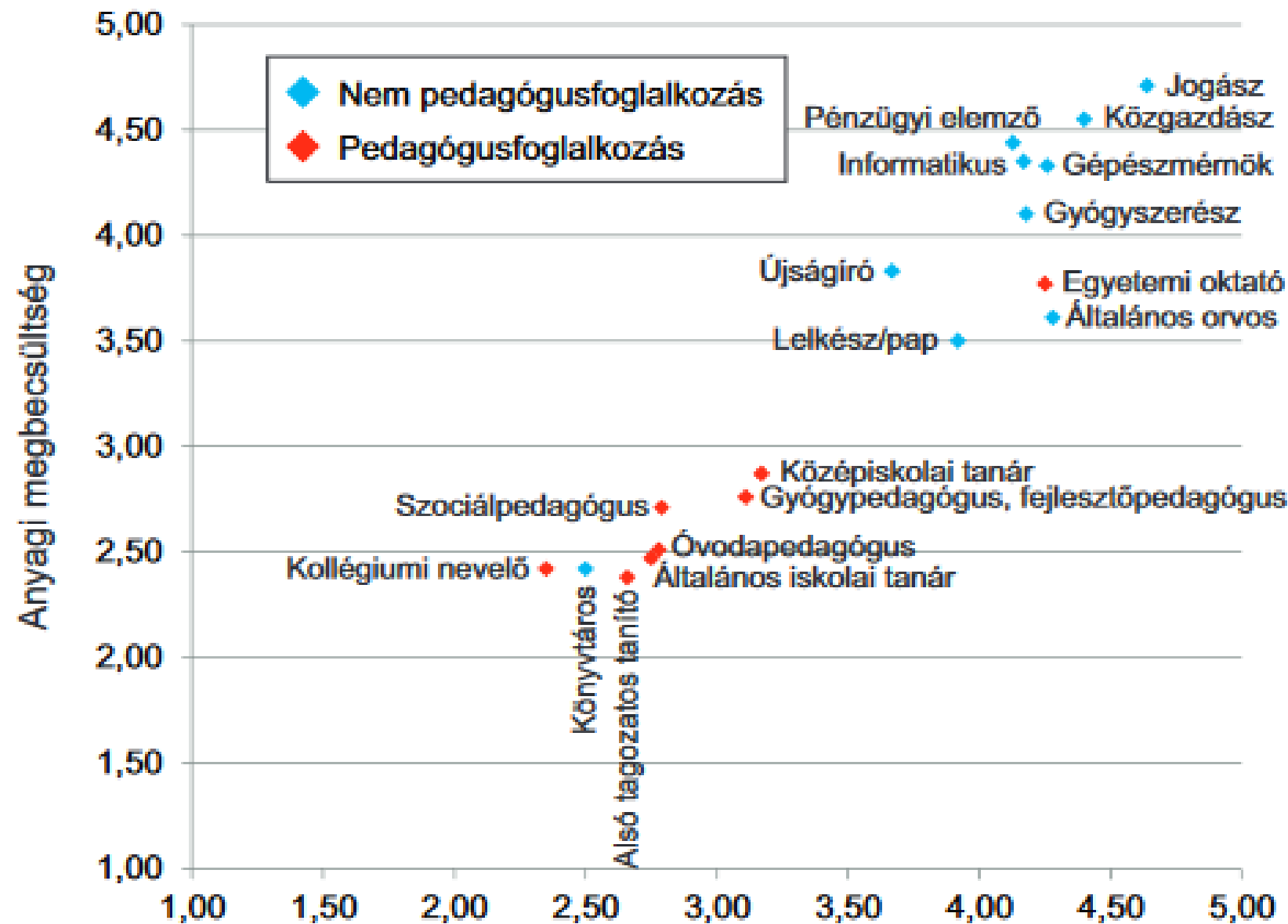
a) Felsőoktatási hallgatók

Kutatási eredmények I.

A foglalkozás
presztízse

b) Gyakorló pedagógusok

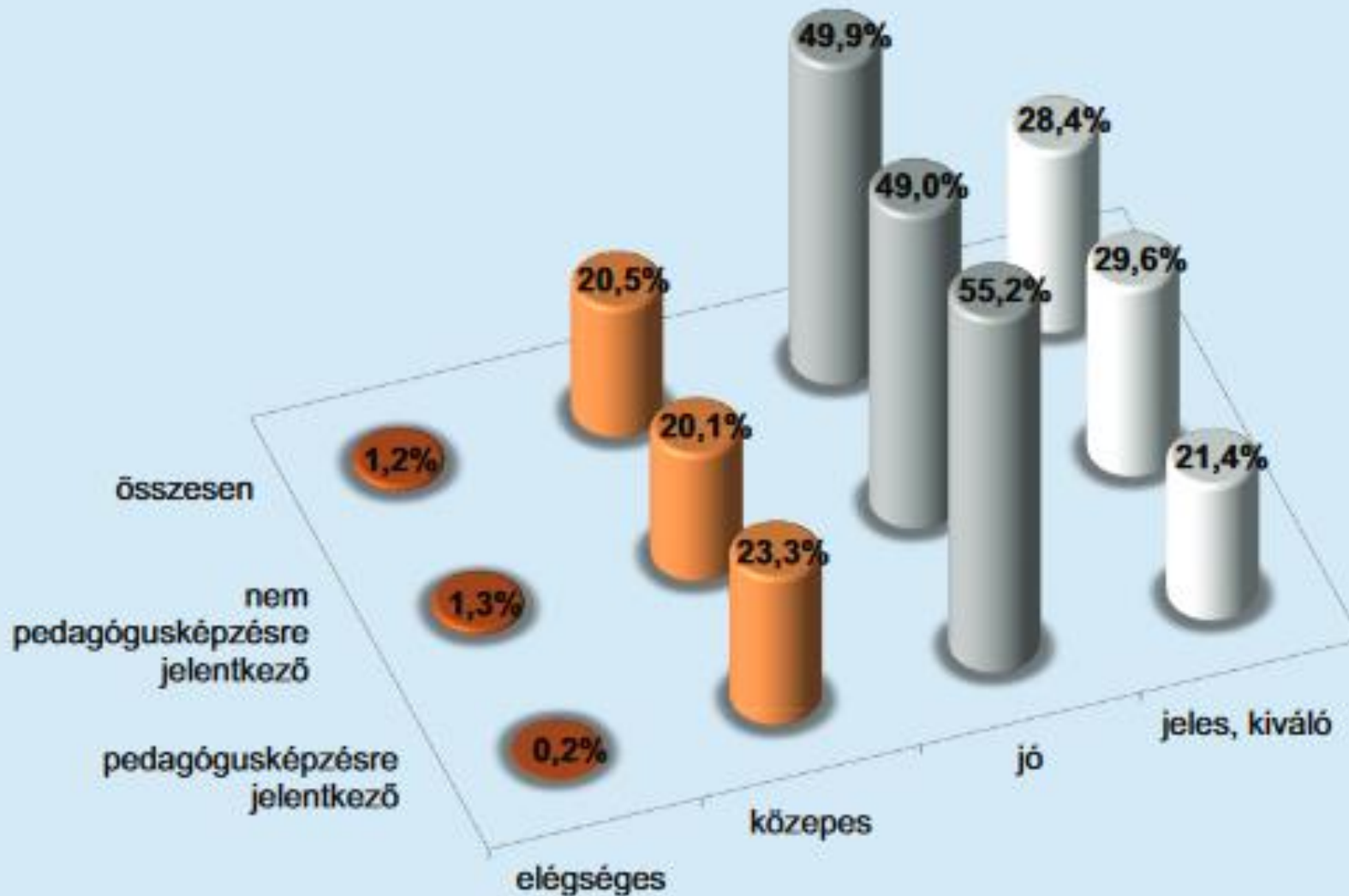

3. tábla. A FIT-Choice-skála egyes alskáláinak átlagértékei nyolc országban (Richardson – Watt, 2006) és Magyarországon

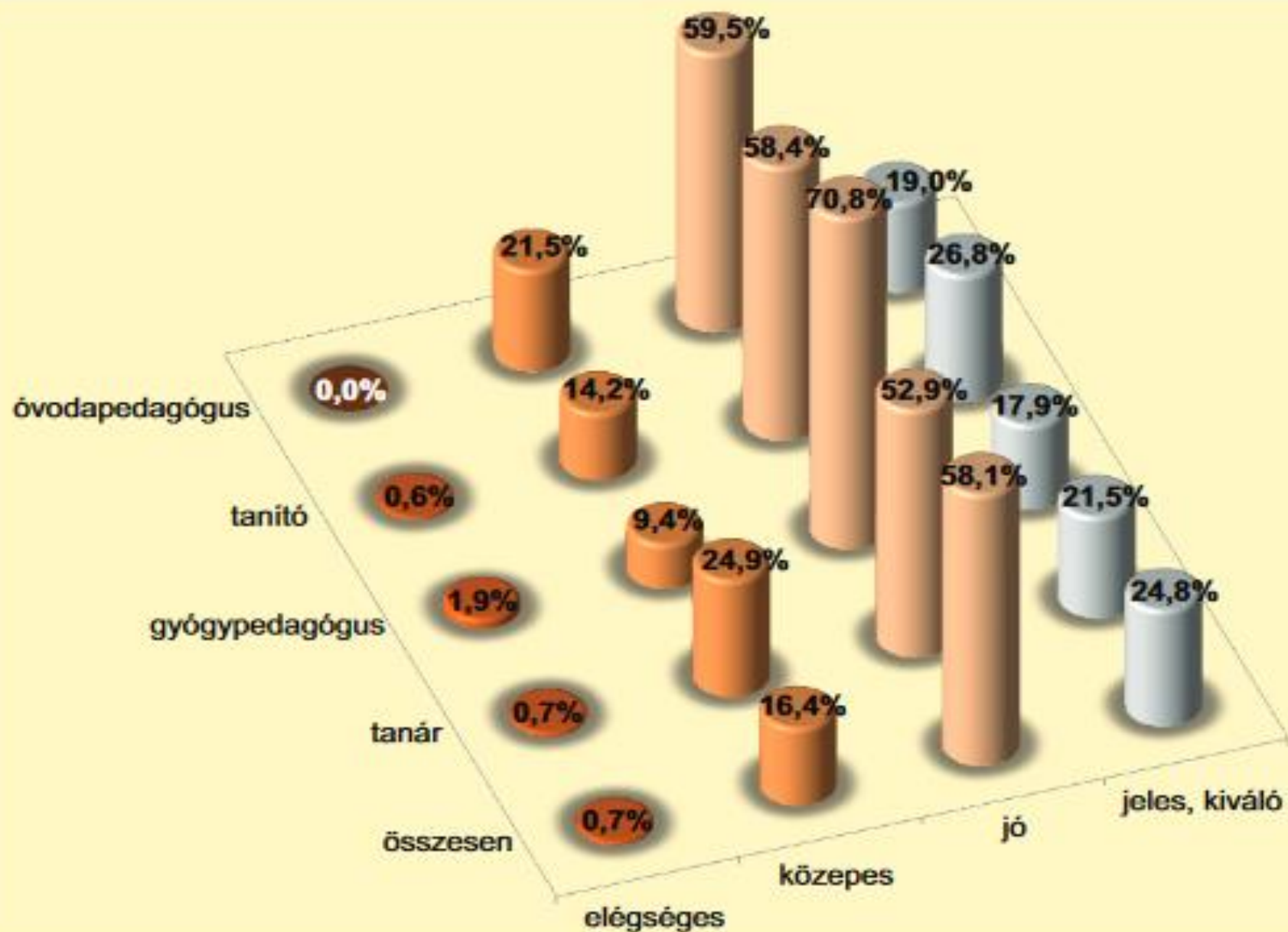
		Magyar- ország	Átlag	Török- ország	Kína	USA	Hollandia	Horvát- ország	Német- ország	Svájc	Ausztrália
A pálya elvárásai	Szakértelem	6,19	5,17	5,24	2,77	5,41	5,25	5,76	5,76	5,86	5,32
	Nehézség	6,22	5,14	5,31	3,41	6,01	5,25	5,52	3,99	5,53	6,08
A pálya előnyei	Társadalmi státus	3,92	3,91	4,18	3,13	4,33	3,28	3,58	4,42	4,31	4,08
	Fizetés	2,86	3,53	3,24	3,53	2,49	3,29	3,21	4,42	4,72	3,33

Kutatási eredmények II.

Pályaválasztás

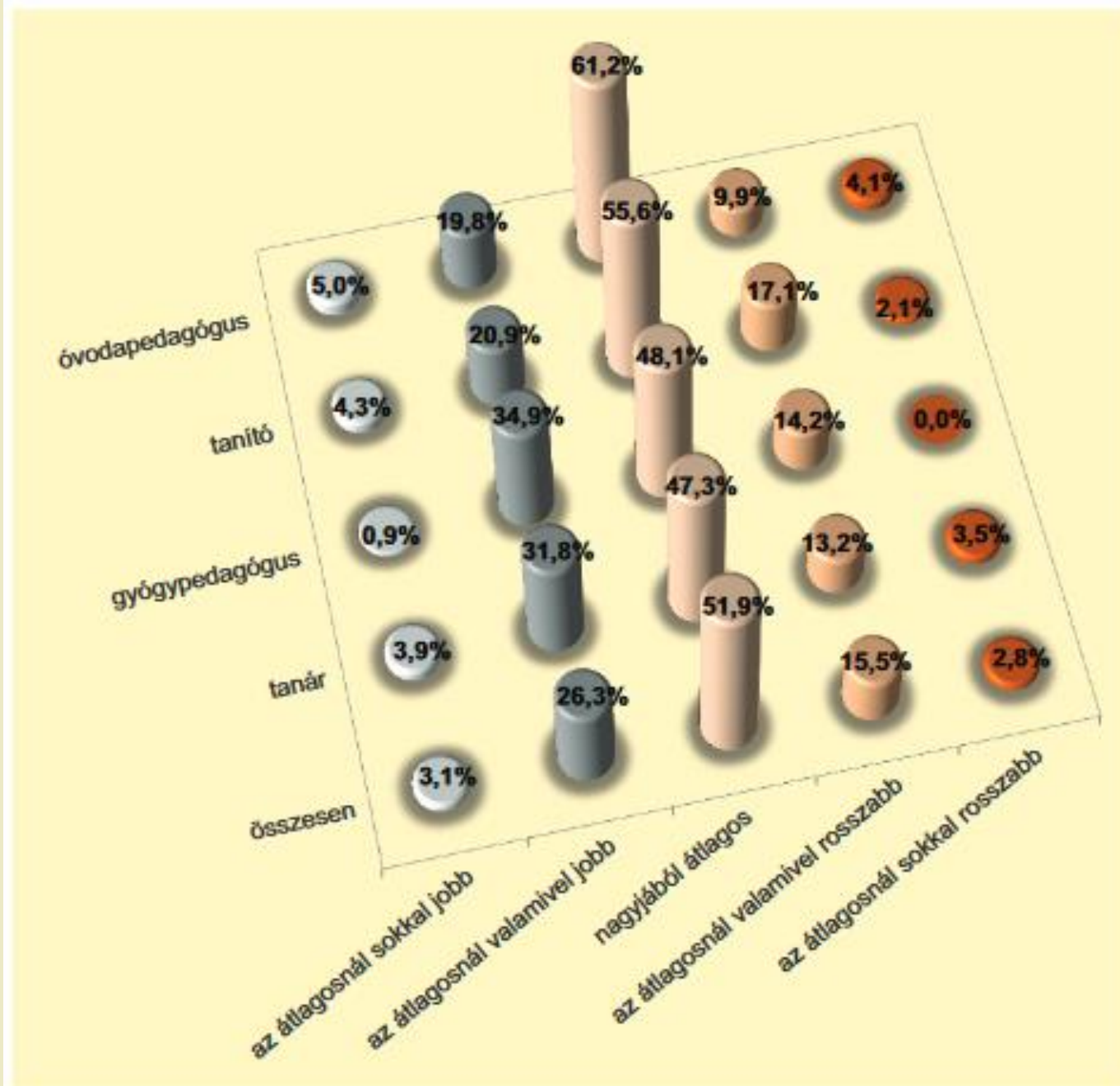
2. ábra. A felsőoktatásba jelentkező középiskolások előző év végi tanulmányi átlag szerinti százalékos megoszlása (N = 3286)

4. ábra. A pedagógusképzésben részt vevő hallgatók átlagos tanulmányi eredmény szerinti százalékos megoszlása szakos bontásban (N = 681)

Kutatási eredmények III.

Társadalmi háttér

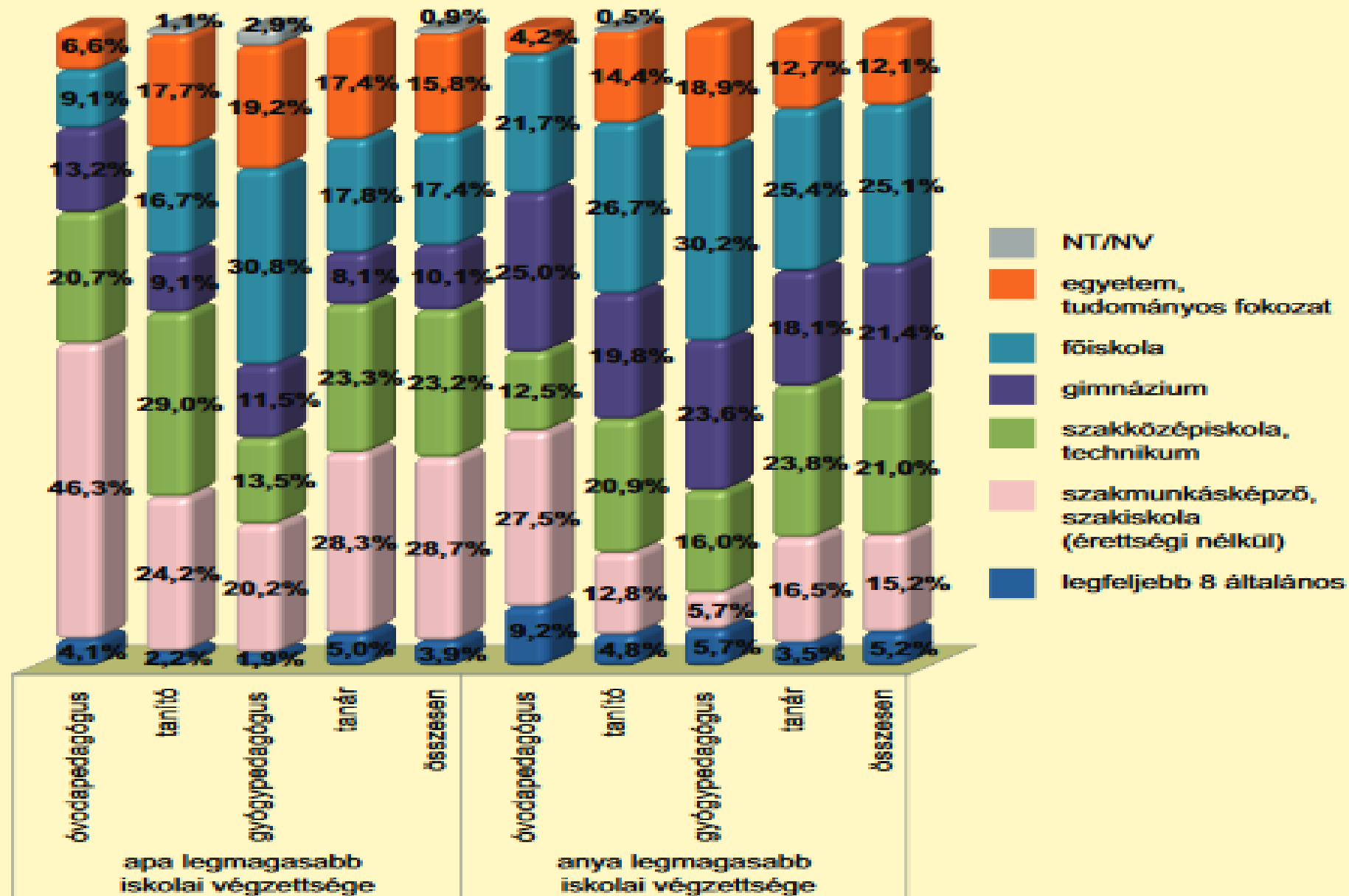

11. ábra. A pedagógusképzési hallgatók százalékos megoszlása a kibocsátó család anyagi háttére szerint, szakos bontásban (N = 681)

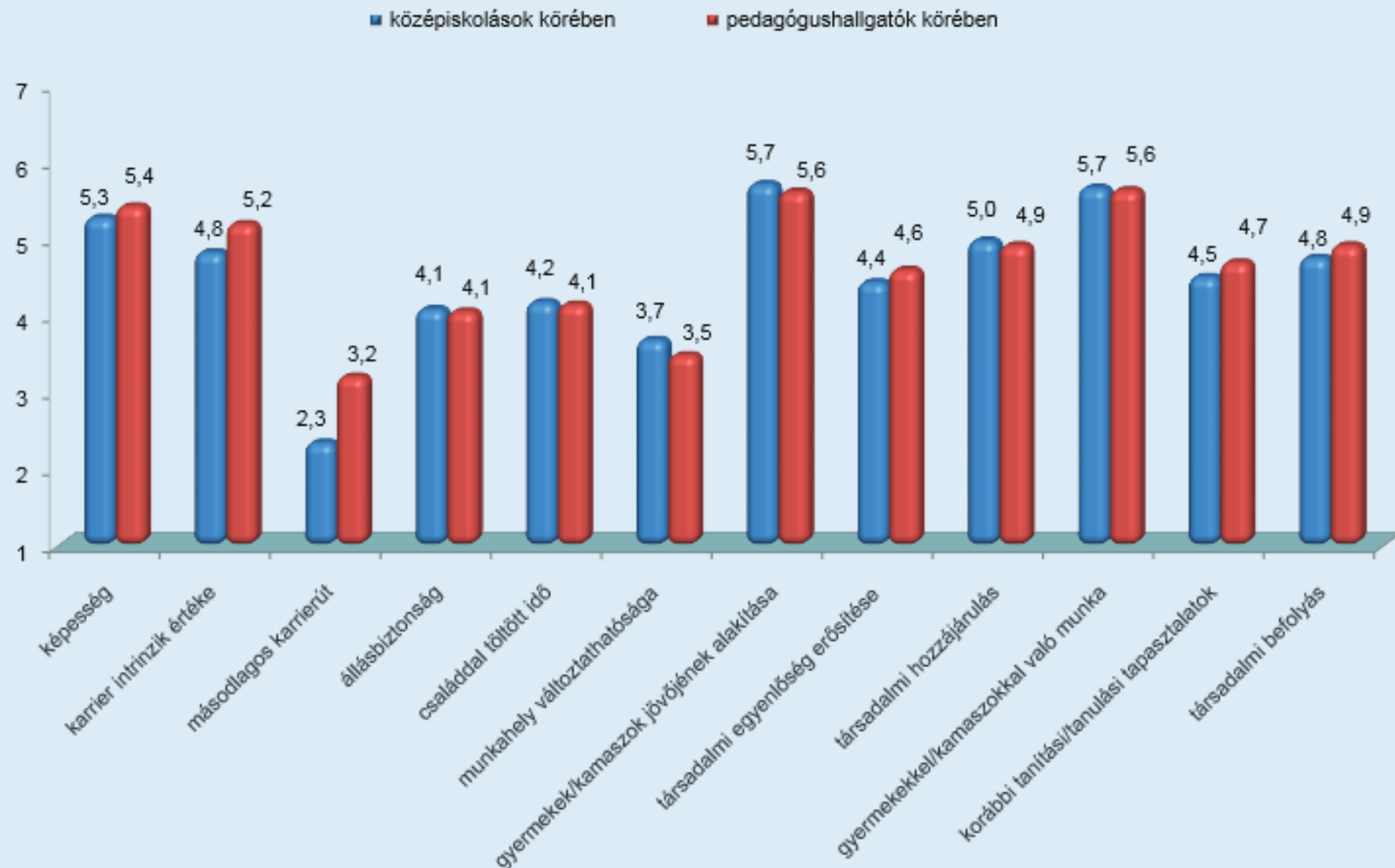
5. tábla. Összefoglalás: A pedagóguspálya választására ható tényezők

Tanulmányi háttér:	
Tanulmányi eredmény	+++
Felvételi többletpont tanulmányi versenyért, nyelvvizsgáért, emelt szintű érettségiért	++
Angol, német, francia nyelvismeret	+
Társadalmi-demográfiai háttér:	
Szülők/nagyszülők között van pedagógus	++
Család anyagi háttere	++
Diplomás szülő/nagyszülő	+
Nem (nő/férfi)	++++
Lakóhely településtípusa	Ø

Jelmagyarázat: Ø – Egyáltalán nem befolyásoló tényező, + – A pedagóguspálya választását kevésbé befolyásoló tényező, ++ – Átlagos befolyásoló tényező, +++ – Jelentősen befolyásoló tényező, ++++ – Legerősebb tényező.

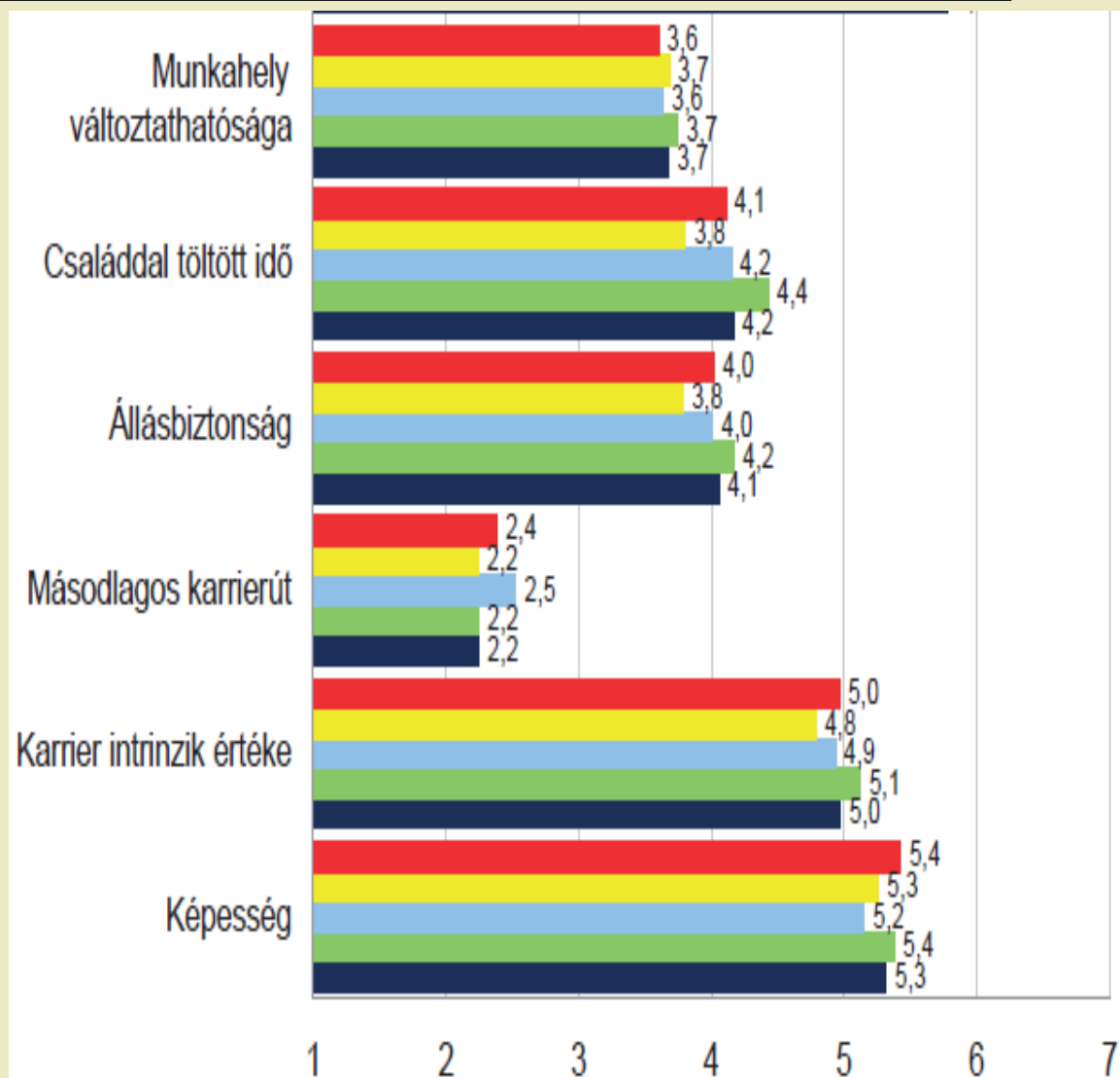
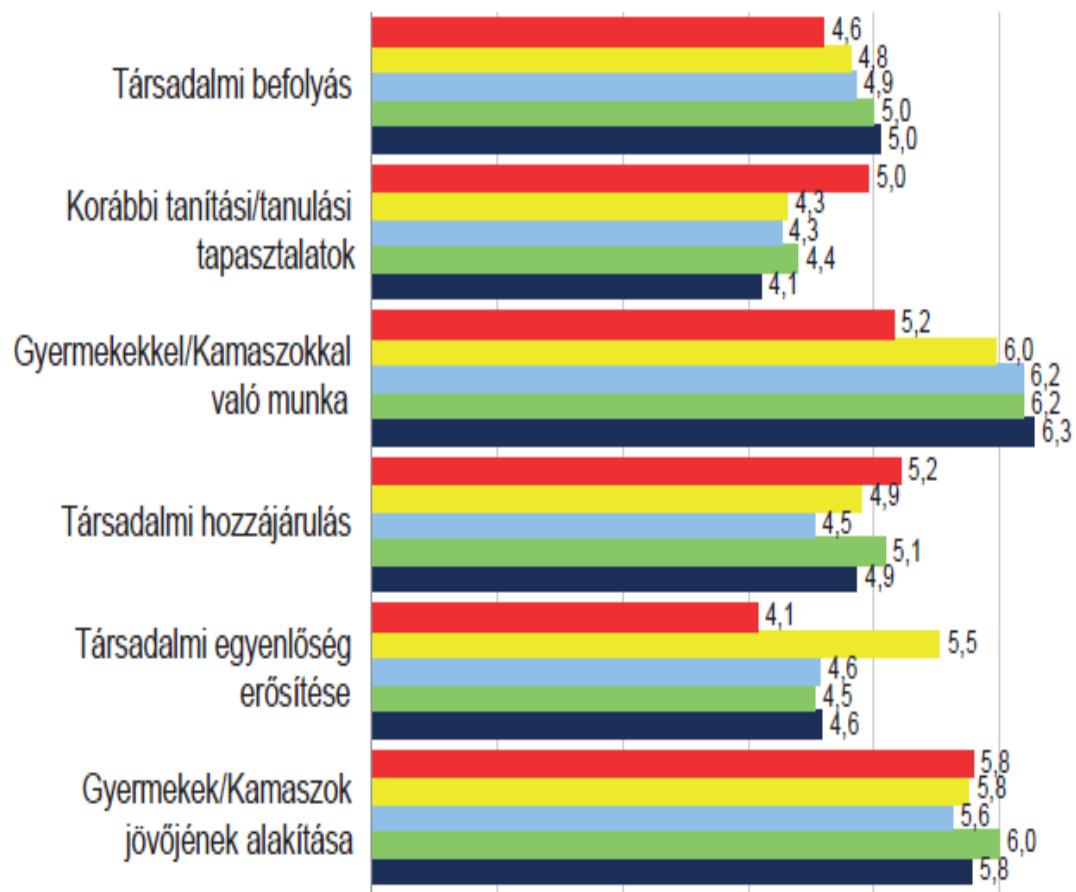
10. ábra. A pedagógusképzésben részt vevő hallgatók szülői iskolai végzettség szerinti százalékos megoszlása, szakos bontásban (N = 681)

14. ábra. A pedagógusképzésre jelentkező középiskolások és pedagógusjelöltek pályaválasztási motivációi (Átlag, N = 478 és N = 808)

■ Óvodapedagógus
 ■ Tanító
 ■ Csecsemő- és kisgyermeknevelő
 ■ Gyógypedagógus
 ■ Tanár

A pedagógusképzésre jelentkező középiskolások és a pedagógushallgatók pályaválasztási motivációival kapcsolatos ábrák

PÁLYAVÁLASZTÁSI ELMÉLETEK

Pályaválasztás/munkatevékenység/ személyiség

A pályaválasztás valójában az a mód, ahogyan a személyiségstruktúrát
összerendezzük a pálya követelményeivel

Parsons elmélete: Pályaalkalmasságra alapozó megközelítés

A pályaválasztás: a szakmai követelmények és a pályát választók személyiségjegyeinek összekapcsolása

Alapfeltevés:

- ✓ **minden ember** személyiségjegyei egyéni fejlettségének megfelelően alkalmassá teszik őt egy pályára;
- ✓ az **azonos pályán** tevékenykedőket a pályára jellemző képességek és személyiségjegyek jellemzik;
- ✓ az **egyéni pályasikert** a pályaalkalmassági követelmények és az egyéni alkalmassági jegyek megegyezőségének mértéke határozza meg;
- ✓ a **pályaválasztás** meghatározott időpontra korlátozott egyszeri esemény;
- ✓ egy pálya választása lényegében tudatos, racionális problémamegoldási és **döntési folyamat**

Parsons elmélete : Pályaalkalmasságra alapozó megközelítés

- ✓ Pontosán kell ismerni:
 - saját adottságait,
 - képességeit,
 - érdeklődési körét,
 - törekvéseit,
 - erőforrásait,
 - korlátait
- ✓ A foglalkozáson belüli sikerek, előnyök, hátrányok, lehetőségek és követelmények ismerete
- ✓ Az előző tényezők összhangjának megtalálása

Parsons elmélete: Pályaalkalmasságra alapozó megközelítés

A foglalkozás kihat a személy egész életmódjára:

- ✓ jövedelem,
- ✓ stressz,
- ✓ társadalmi tudat,
- ✓ célok,
- ✓ képzés,
- ✓ hobbi,
- ✓ érdeklődési kör,
- ✓ baráti kör,
- ✓ életstílus.

Csirszka: Pályaalkalmasságra alapozó megközelítés

Az ember alkalmas egy meghatározott pályára, ha:

- ✓ egész személyisége
- ✓ testi ereje,
- ✓ ügyessége,
- ✓ érzékszerveinek funkcionális épsége,
- ✓ értelmi képességei,

érzelmi adottságai és jelleme révén az adott szakmában és munkakörben:

- ✓ tartósan egyenletesen
- ✓ és legalább átlagszínvonalon
- ✓ egészségének, idegrendszerének károsodása, baleset elkövetése nélkül
- ✓ személyiségének torzulása nélkül

megmaradó teljesítményt nyújt.

Csirszka: Pályaalkalmasságra alapozó megközelítés

A pályaalkalmasság nem azonos a munkaképességgel.

Az alkalmasság tényezői:

- ✓ Munkaprofil (a pálya tárgyi jellegzetességei: a munkavégzés feladatai, anyaga, eszközök, a megvalósítás konkrét feltételei)
- ✓ A munka emocionális adottságai (a tárgyi és személyi környezetből származnak és hatnak)
- ✓ A munka dinamizmusa (a lehetőségek és követelmények rendszere)

J.L. Holland pályaválasztási elmélete

A pályaválasztás:

- ✓ a személyiség kifejezésének egy módja,
- ✓ próbálkozás arra, hogy a személyiség stílusát a munka kontextusába illessze az egyén

Befolyásoló tényezők:

- ✓ környezet és család
- ✓ gazdasági és társadalmi realitások

Az ember elégedett, ha:

- ✓ ha a munkakörnyezetük kompatibilis a személyiségükkel,
- ✓ a munka és a személyiség jellemzői szorosan összeillenek.

Donald E. Super elmélete

- ✓ A pályaválasztás és pályaalakulási folyamat
- ✓ A személyiség saját életútjának, pályafutásának megteremtésében aktív résztvevő.
- ✓ A részvétel a személyiség önkifejezésének formája
- ✓ Szakmai énkép alakulása → a foglalkozási szereppel való azonosulás folyamata

Pályaszocializációs elméletek

A pályaszocializáció az adott pályán szükséges:

- ✓ viselkedési módok
- ✓ technikák
- ✓ értékek, szerepek,
- ✓ viszonyulási módok

elsajátítása.

Központi fogalom: foglalkozási szerep

Szociális tanulás: utánzás, tapasztalás, siker

Pályaválasztást befolyásoló tényezők

PÁLYAKEZDŐK BEILLESZKEDÉSE

Kutatás

- 1984 (Óvári Ágnes): 193 általános és középiskolában vizsgálta a kezdő pedagógusok helyzetét, segítségét.
- A pályakezdőkre döntő befolyást gyakorolnak az iskolaigazgatók, aki képviseli a hatalmat, stílusa határozza meg a munkahelyi légkört, s ezzel határozza meg a pályakezdő viszonyát a kollégákkal.
- Az igazgatók szerint:
 - a pályakezdők 80%-ának pedagógiai és 78%-ának pszichológiai felkészültsége kevés, hiányos..
- Pályakezdők:
 - az iskolák 57%-ában a pályakezdők szinte semmilyen segítséget nem kaptak,
 - 11%-uk óráját soha nem látogatták,
 - a szakmai órabírálatokból pedagógiai téren 42%-uk, pszichológiai téren 85%-uk semmi hasznosíthatót nem kapott.

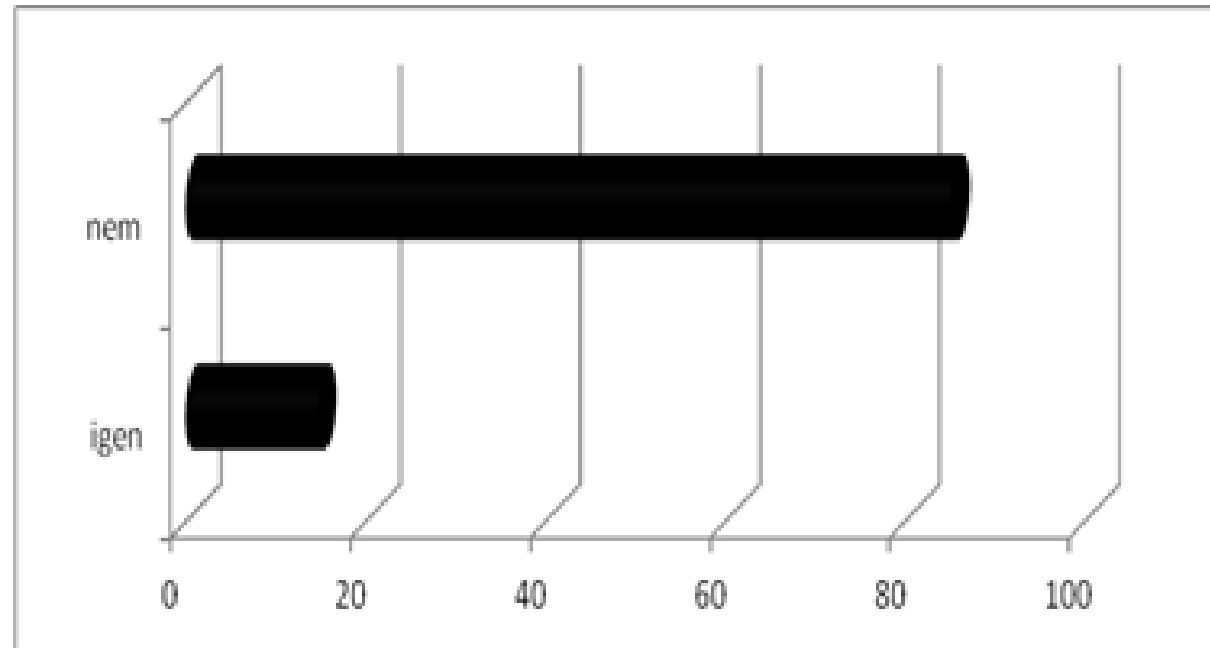
Pályakezdők beilleszkedése kutatás

- 2004 (Nagy Mária): egy évig tartó kutatás,, amelyben 9 helyszínen készítettek esettanulmányt 13 pályakezdő első évéről.
- 9 intézményből 7-ben semmilyen tudatos stratégiát nem találtak a végzetek beillesztésére.
- A vizsgált intézmények közül egy olyan is volt, amelyben nem látogatták az pályakezdő óráit.
- A többi helyen előfordul ugyan az órák látogatása, de arról részletes elemzés nem készül, esetmegbeszélésekkel, problémás szituációk kielemezése nem segíti a pályára való felkészülést.
- A pályakezdés elismerése általában abban nyilvánul meg, hogy végzős osztályban nem bíznak órát a fiatal tanárra

Pályakezdők beilleszkedése kutatás

- 2013 (Móré Mariann): 298 pályakezdő pedagógus

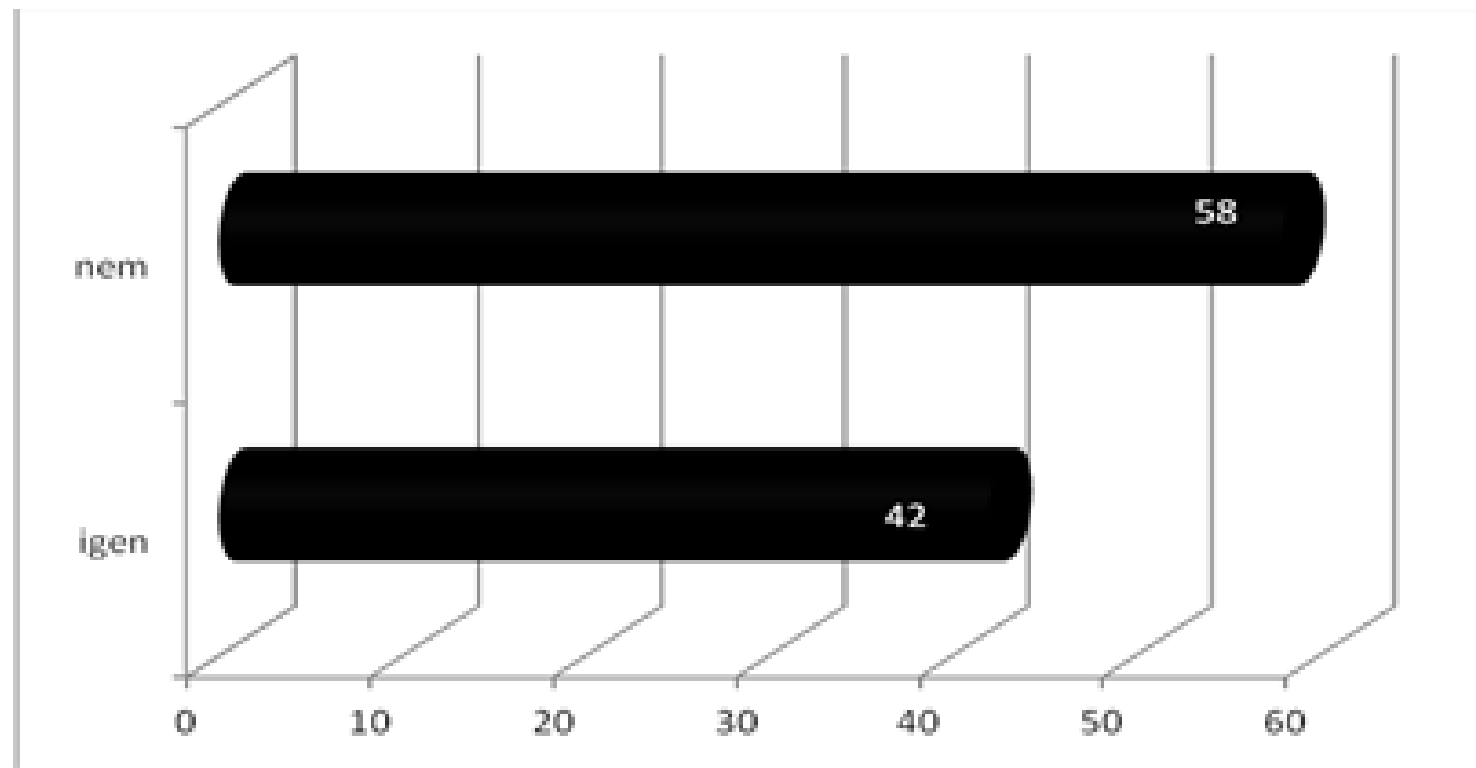
2. ábra: Pályakezdőként kapott-e támogatást az iskolában?(%)

Forrás: saját vizsgálat

Pályakezdők beilleszkedése kutatás

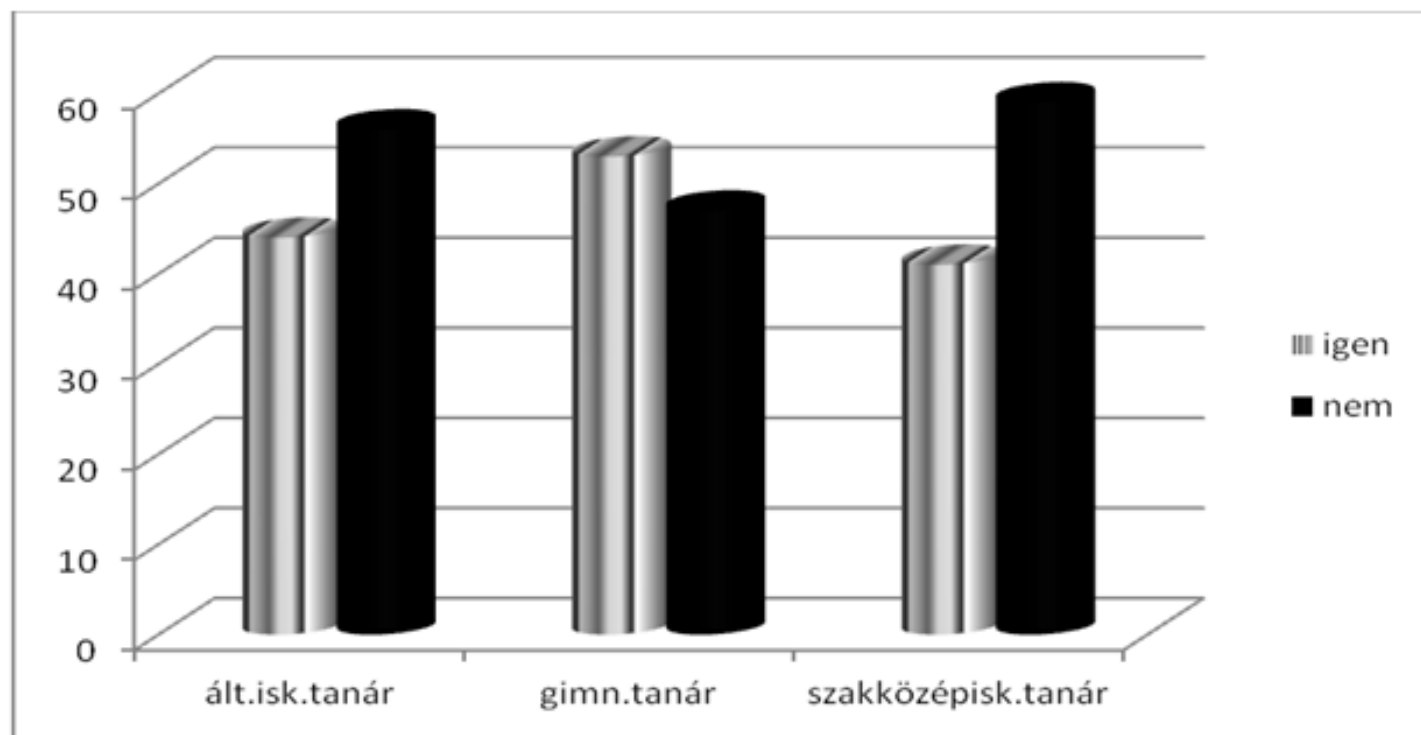
3. ábra: Elsősorban párhuzamos osztályban tanítók

Forrás: saját vizsgálat

Pályakezdők beilleszkedése kutatás

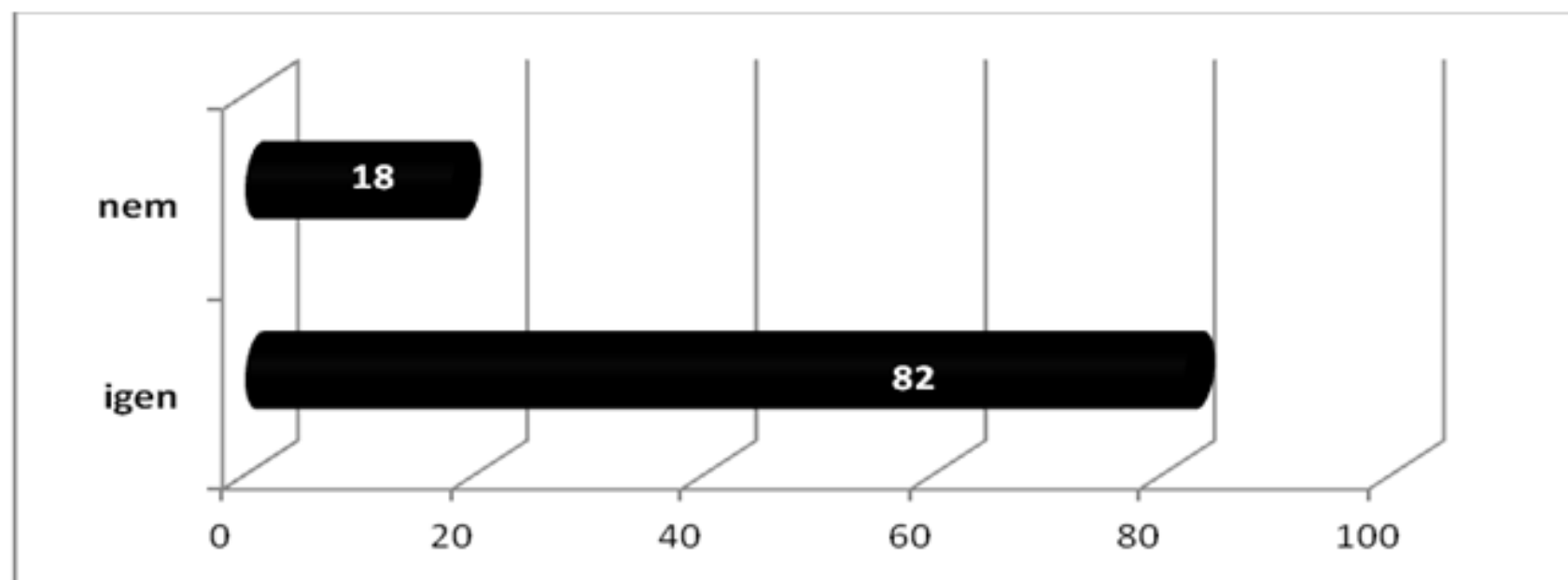
4. ábra: Tanítás párhuzamos osztályokban iskolatípusonként (%)

Forrás: saját vizsgálat

Pályakezdők beilleszkedése kutatás

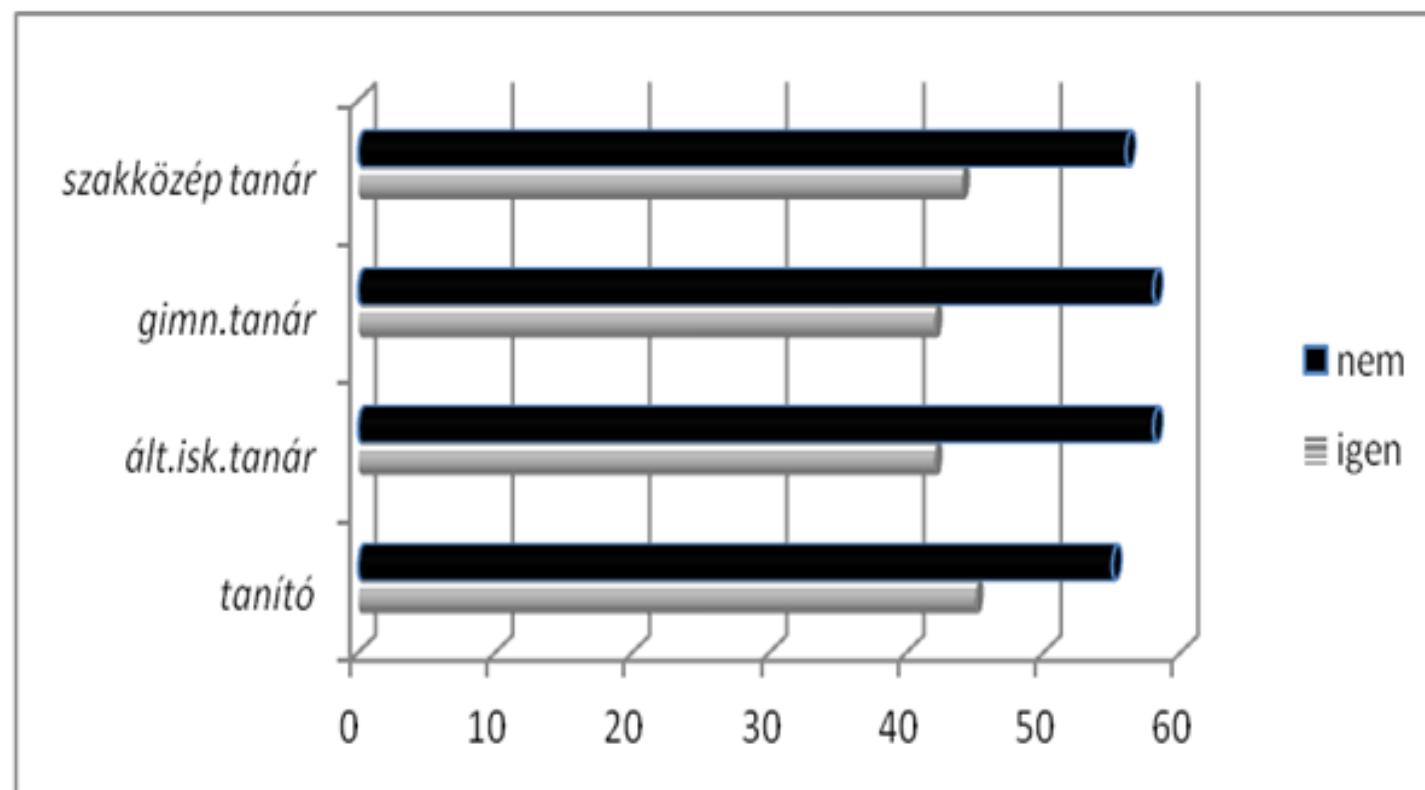
5. ábra: Az idősebb kollégák tudatosan segítenek (%)

Forrás: saját vizsgálat

Pályakezdők beilleszkedése kutatás

6. ábra: Rendszeresen látogatják az óráimat (%)

Forrás saját vizsgálat

Pályakezdők beilleszkedése kutatás

1. táblázat: Pályakezdők tapasztalata a beillesztésről

igen	nem
az idősebb kollégák segítik	kapott támogatást
munkaközösség-vezető segíti	párhuzamos osztályban tanít
megtanítják az adminisztrációt	rendszeresen látogatják az óráit
az óralátogatás tapasztalatainak megbeszélése	kiemelt figyelem a pályakezdőkkel
	kevesebb feladatot kap

Forrás: saját vizsgálat

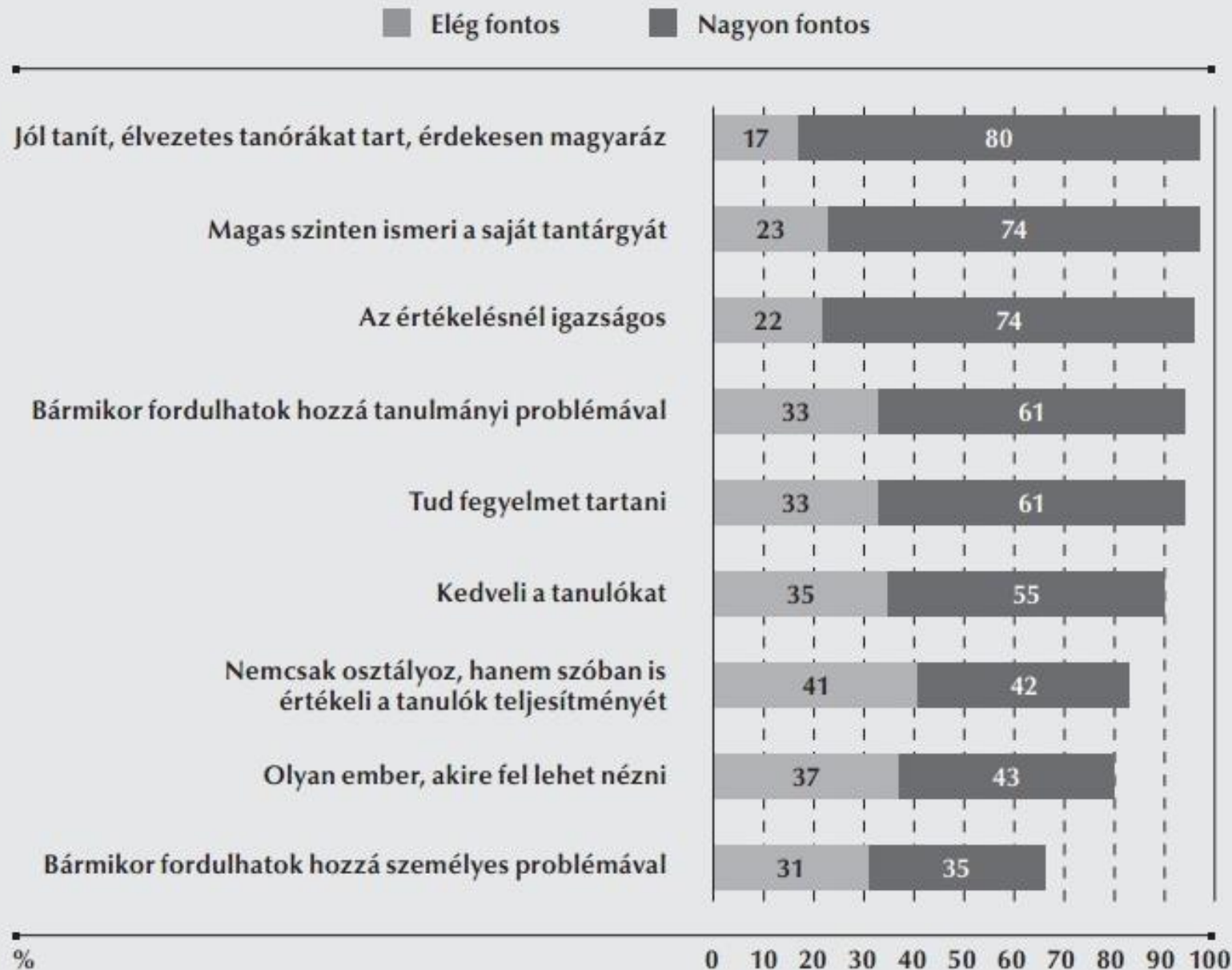

MILYEN A JÓ PEDAGÓGUS?

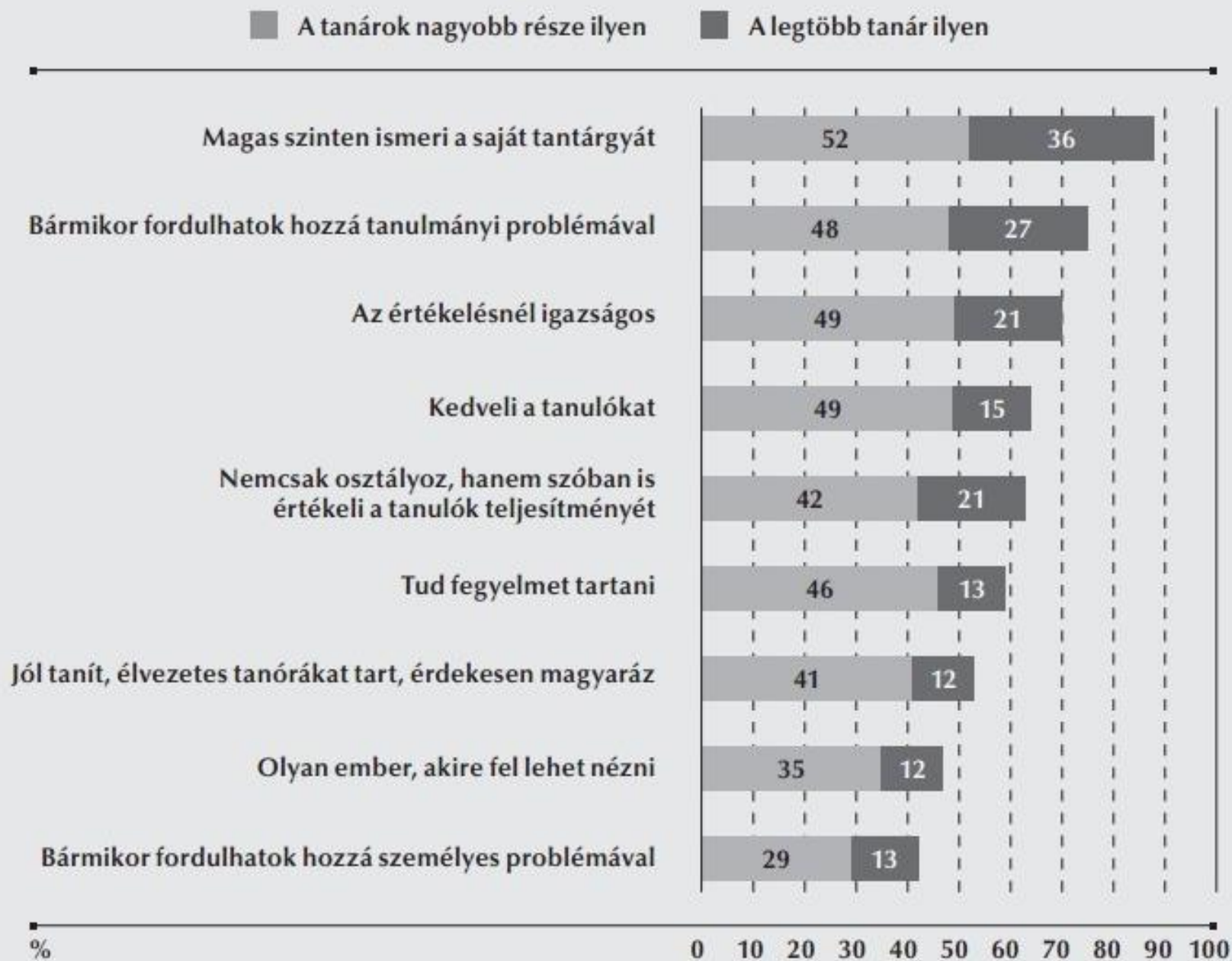
Kutatás

- 2016 (Nikitscher Péter): Elvárások, szerepek, kompetenciák
- Országos, középiskolás diákok körében végzett kérdőíves vizsgálat
- 103 intézmény 13 826 kilencedik és tizenegyedik évfolyamos diákjának válaszai szerepelnek
- Országos lakossági kérdőíves kutatás, 1026 fő megkérdezésével

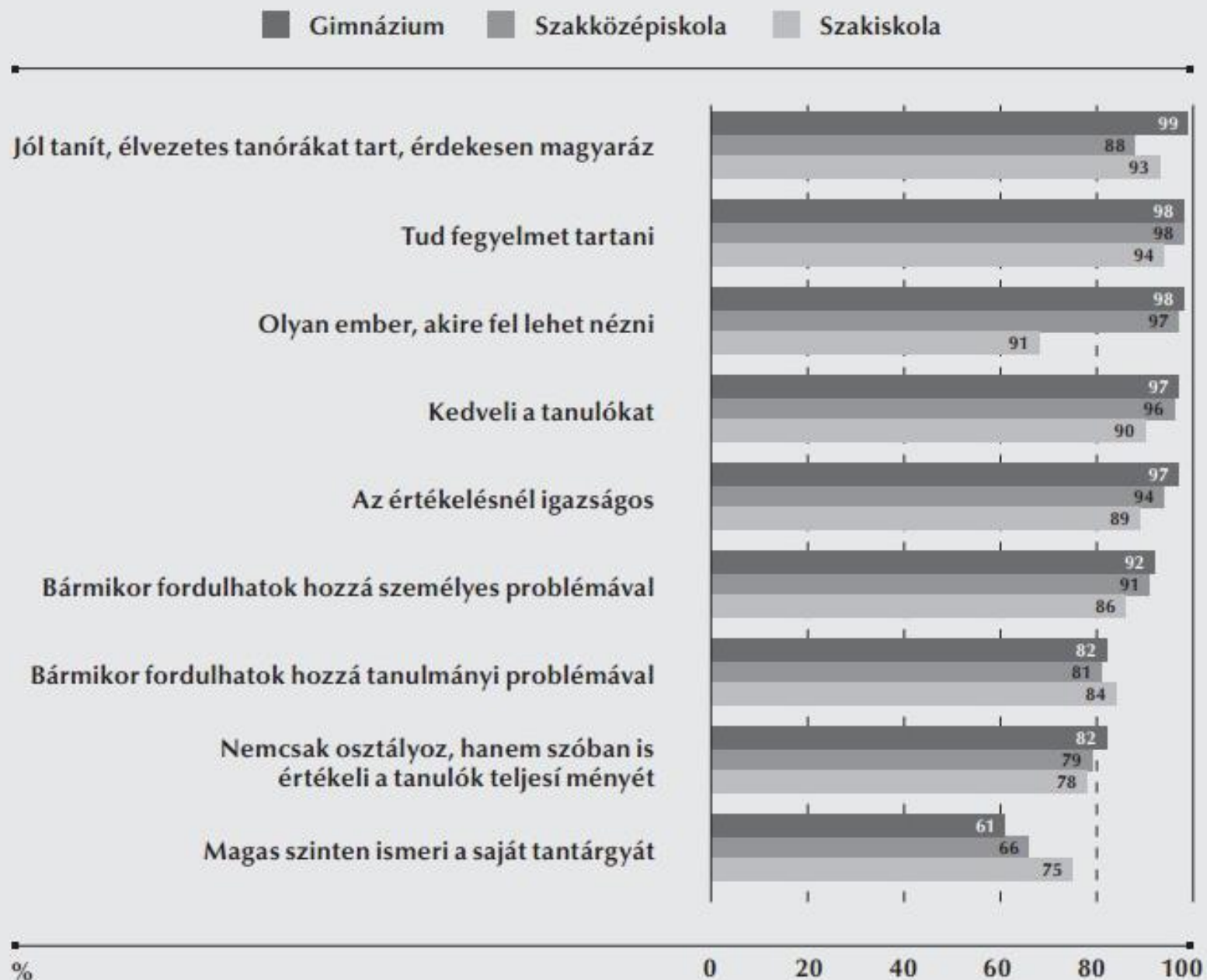
1. ábra: Középiskolás diákok véleménye arról, hogy milyen a jó pedagógus – „fontos” és „nagyon fontos” említések aránya, %

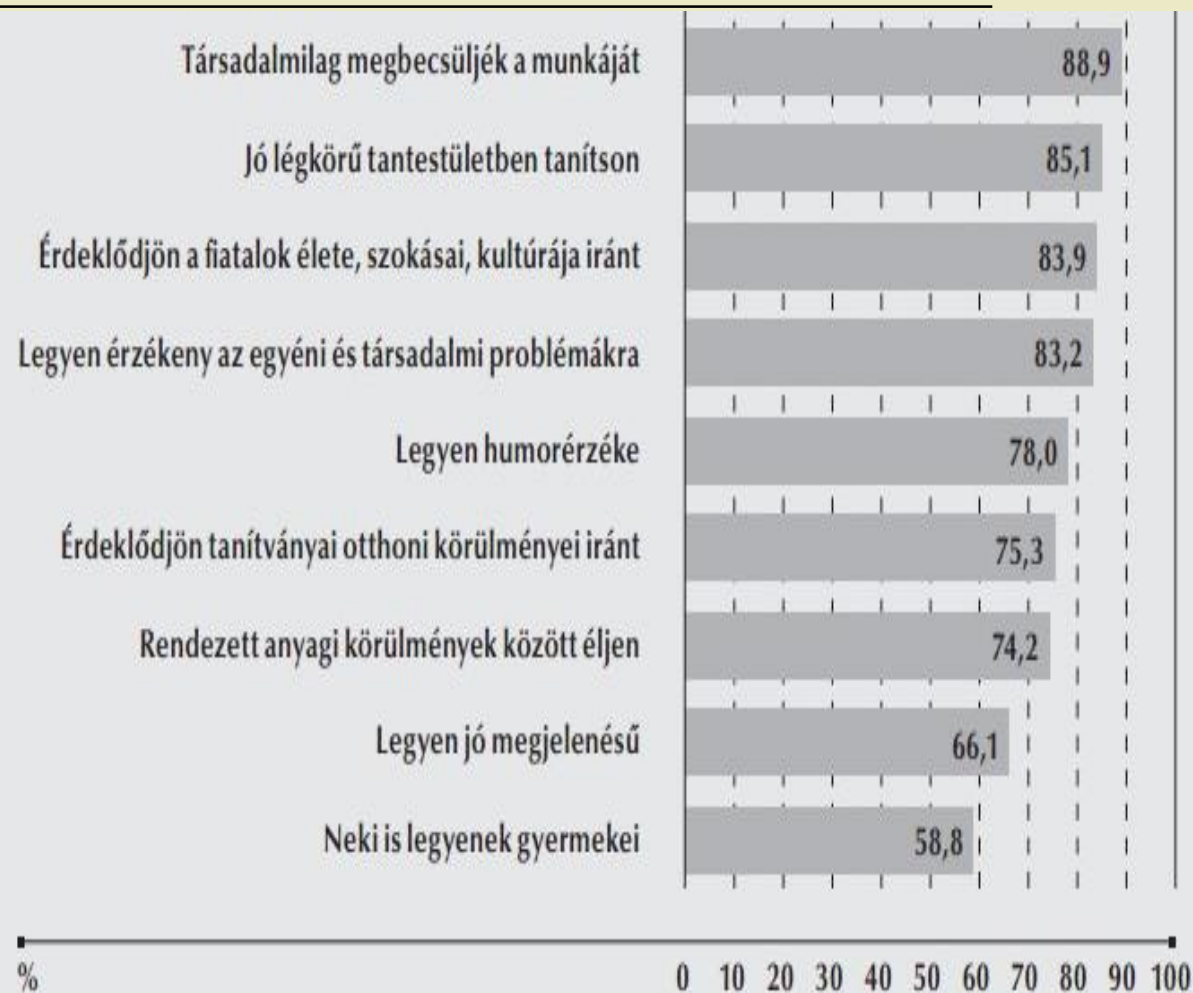
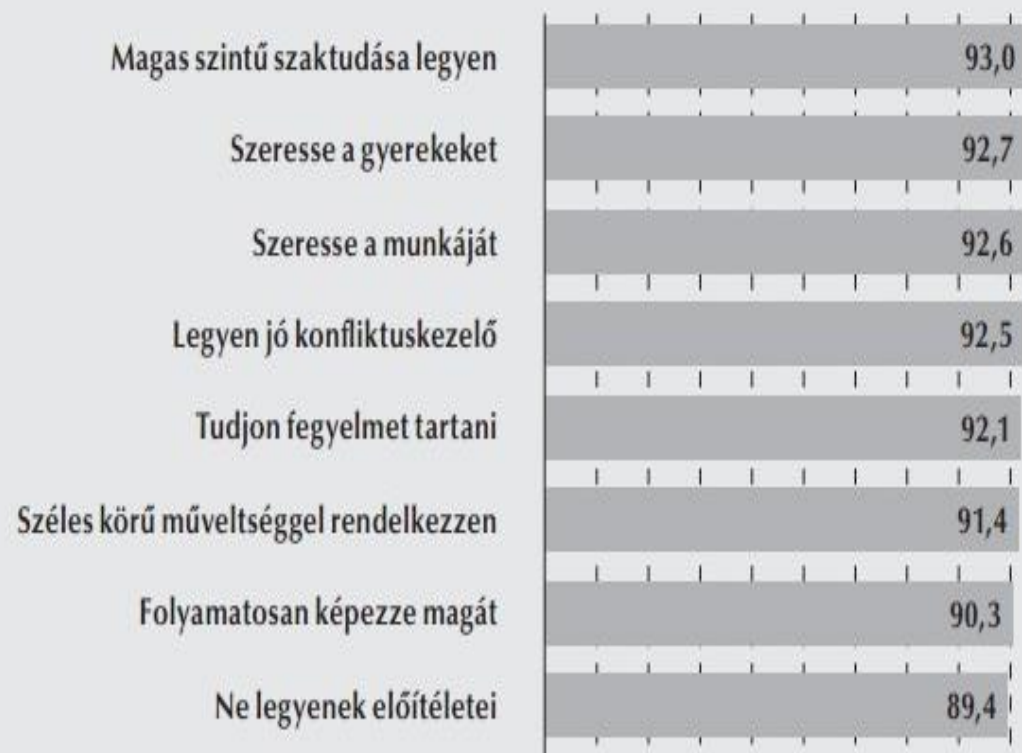
2. ábra: Középiskolás diákok észlelése az iskolájuk tanáraitól, említések aránya, %

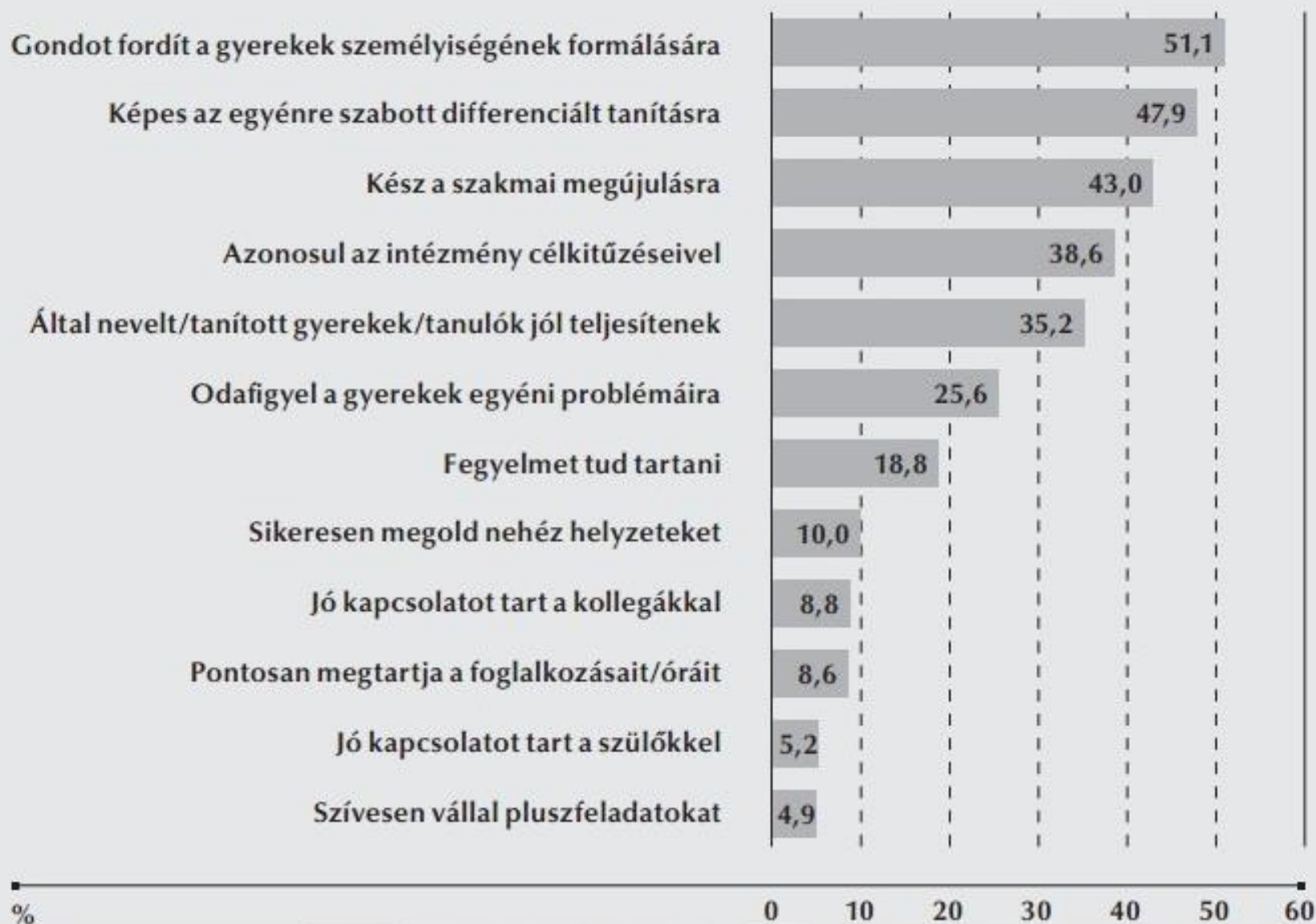
7. ábra: Véleményed szerint milyen a jó tanár? Mennyire fontosak az alábbiak?,
képzéstípus szerint, %

10. ábra: A közvélemény szerint mi kell ahhoz, hogy valaki jó pedagógus legyen? – „fontos” és „nagyon fontos” említések együtt, %

14. ábra: Az iskolaigazgatók pedagógusokkal kapcsolatos elvárásai
– A három legfontosabb közé választott tényező említési aránya, %

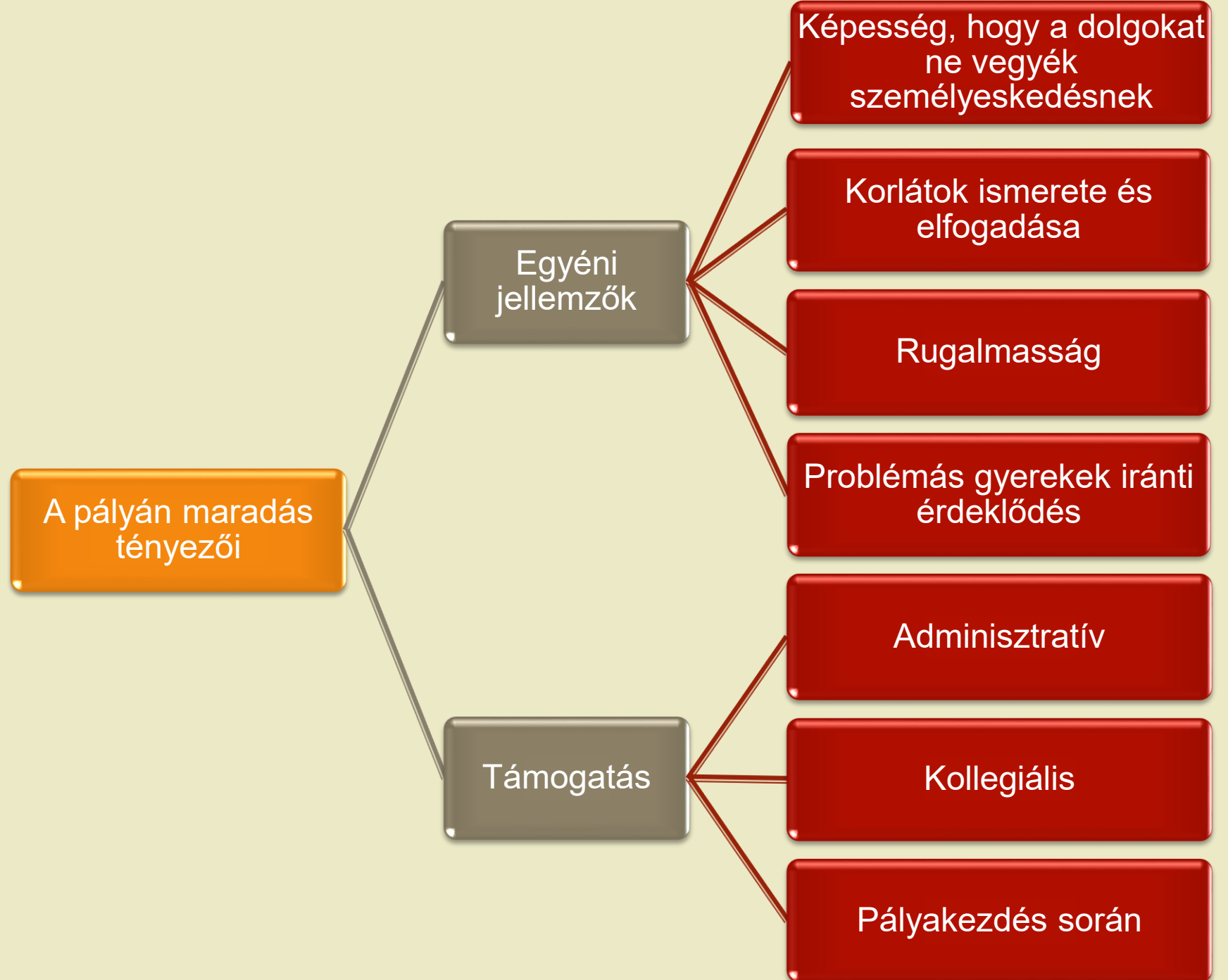
7. táblázat A különböző kedveltségű tanár csoportok eredményessége

	Elutasított tanárok N= 10 fő	Semleges tanárok N= 27 fő	Kedvelt tanárok N= 15 fő
Diákok átlagos tantárgyi eredménye jelenleg	2,8	3,3	3,5
Diákok tantárgyi eredményének átlagos változása	-0,53	-0,16	0,14
Átlagos tanulói aktivitás a tanórákon	2,53	3,26	3,85
Tanulói attitűd jelenleg a tantárgyhoz	2,17	3,34	3,98
Tanulói attitűd változása	-0,87	0,02	0,5
Diákok flow-mutatója	1,75	2,93	3,45
Diákok apátia-mutatója	3,06	2,19	1,63
Diákok szorongás-mutatója	2,86	2,12	1,75

PÁLYÁN MARADNI (INTÉZMÉNYI HATÁSOK)

A tanári pályán
maradás kétfaktoros
modellje

Szervezeti jellemzők

- *Munkafeltételek*
- *Munkahelyi körülmények*
- *Elérhető eszközök, technikai feltételek*
- *Területi elhelyezkedés*
- *Iskolafenntartó*

Szervezeti jellemzők

- Iskolai légkör
- Kollegiális kapcsolatok
- Intézményvezetés

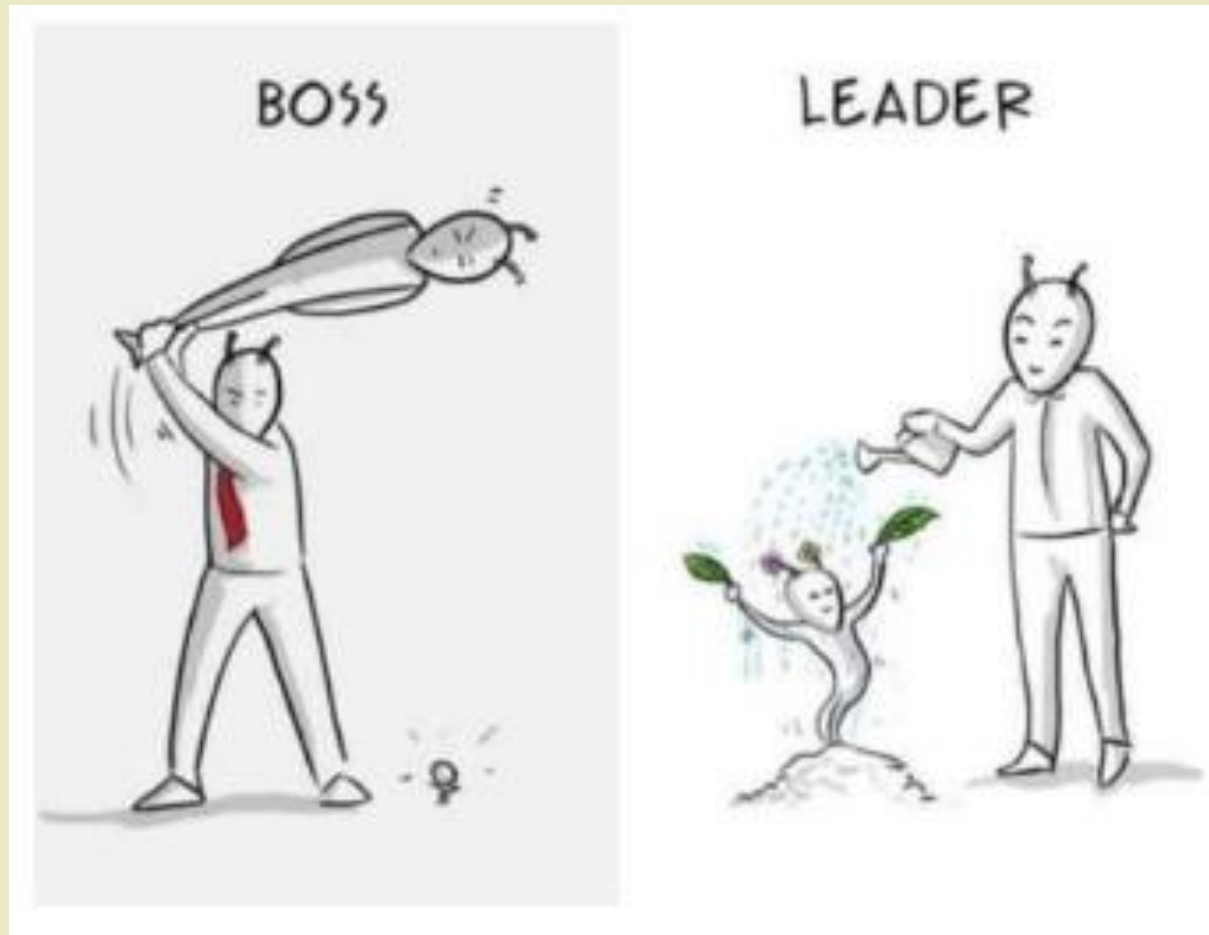

Az egyén a szervezetben

Intézményvezetés szerepe

- Iskolán belüli bizalom
- Pedagógusok lelki egészsége
- Elégedettség
- Pályán maradással kapcsolatos döntés
- Elköteleződés
- Hatékonyság

Társas hálózatok

- Szervezet méretének fordított hatása
- Tantermi elhelyezkedés
- Közösségi helyiségek
- Online közösségek erősödő szerepe

Gyerekek szerepe

- Társadalmi státusz negatív hatása
- Speciális nevelési igényűek száma
- Motiváltság
- Fegyelmezetlenség
- Együttműködés

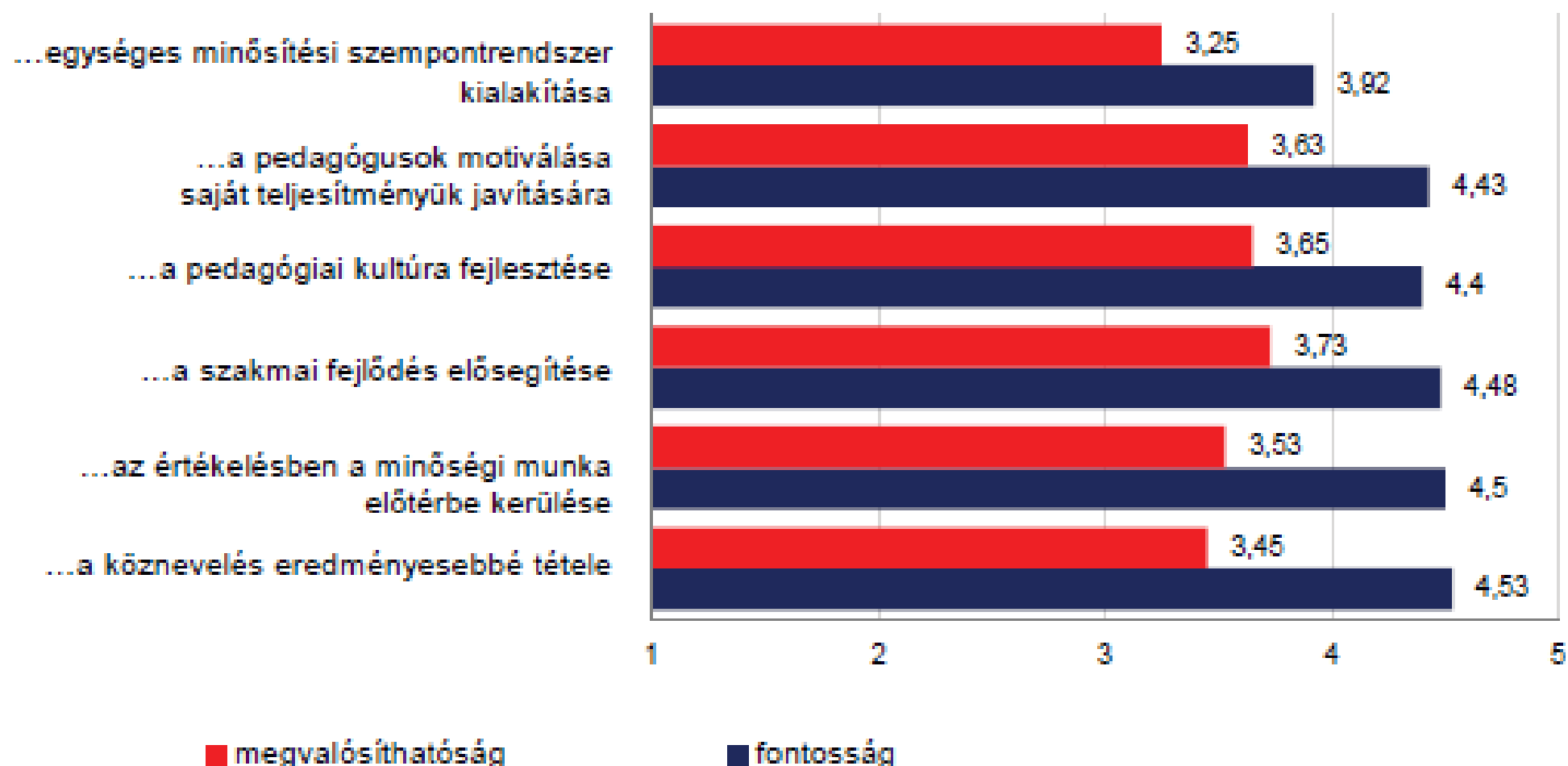
Pályaelhagyás háttere

	Említési gyakoriság alapján felállított sorrend	
	Kezdő tanárok	Tapasztalt tanárok
adminisztratív támogatottság	1	1
fegyelmezés	2	10
órai felkészülés	3	-
időbeosztás	4	3
papírmunka	4	4
eszközök és felszerelések	4	10
közösségi támogatottság	7	6
finanszírozás	8	5
tanmenet összeállítása	8	-
magabiztosság	8	-
tanulói motiváció	-	2
beiskolázási arányok	-	9
az otthon és a munka közötti egyensúlyozás	-	10
sajátos nevelési igényű diákok	-	7

PEDAGÓGUS ELŐMENETELI RENDSZER HATÁSA

A rendszer céljának megítélése

A PÁLYAELHAGYÁS OKAI

Háttér

- Pedagógushiány
- A pályára lépés első évei a fontosak (USA 50% az első 5 évben)
- Késői pályakezdés
- Képzettségi szint
- Szakmai specifikáció
- Korfaktor (stabil: 40-50 éve)
- Genderfaktor
- Családi minta
- Etnikai hovatartozás

Pályaelhagyók emlékei

„Pusztán anyagi okok miatt. Az, hogy 20-a környékén a nyugdíjas anyámtól kellett már kölcsön kérnem pénzt, ugye mert egyedül éltem, élek, szóval...”

(53 éves volt általános iskolai tanár)

„Pénz. Ez volt. Elváltam, és egyszerűen abból a fizetésből nem tudtam egyedül megélni. Ez volt a fő. Semmilyen más ok nem volt, ami miatt ezt a döntést meg kellett hoznom, pusztán ez. Akkor volt egy lehetőség, amit megragadtam...”

(40 éves volt középiskolai tanár)

„A vezetés befolyásolja mindig, mi történik. Ha az nem megfelelően működik, nem tartja tiszteletben a szakmát, ...azt húszéves gyakorlattal nem lehet szó nélkül hagyni.”

(48 éves volt középiskolai tanár)

„...az iskolavezetés, tehát három igazgató volt ez alatt az idő alatt, és egyik sem volt jó, és azt éreztem, hogy amúgy sem egy könnyű pálya, de hogy az embernek a saját vezetője még megnehezíti [a munkáját – szerk.], tehát tényleg, ez az árral szemben úszás, ez nagyon fárasztó.”

(43 éves volt általános és középiskolai tanár)

„Az előbbiekben már felsorakoztattam néhány olyan negatív dolgot, ami közrejátszott. A gyerekek viselkedése és az intézményen belüli aránya az, ami mutatkozik. Tehát a városunkban ebbe az intézménybe évről évre olyan tanulók jelentkeztek, akik egy jobb minőségi intézményben már nem kaptak helyet.”

(50 éves, volt tanár)

*Az okok között megjelent egy, a társadalmi nemi szerepekhez és/vagy az azokra vonatkozó társadalmi elvárásokhoz kapcsolódó elem is:
„Több oka volt. Nem szerettem csinálni. Alacsony volt a fizetés például. Ez nem volt egy férfias dolog.”*

(36 éves volt tanító)

A pályaelhagyás háttérében megnevezett okok (halmozott érték, fő)

73. táblázat. A Szervezeti Bizalom Skála egyes alskáláinak átlagértéke a kérdezett arra vonatkozó véleménye szerint, hogy az intézmény tehetett volna-e valamit a pályaelhagyás elkerülésére¹⁶

	Az intézmény nem tehetett semmit		Tehetett volna valamit az intézmény	
	átlag	N	átlag	N
Igazságos, beosztottakat bevonó vezető	23,78	18	17,33	18
Integritás a szervezeti működésben	29,32	19	21,47	17
Szakmaikompetencia-orientáltság	14,72	18	13,28	18
Kölcsönös munkatársi törődés	38,50	18	31,88	17
Kontroll eredményezte kiszámíthatóság	14,47	17	13,17	18
Munkatársi visszaélés hiánya	14,53	19	11,56	18
Önfeltárás akadályozottsága	6,26	19	7,11	18
Munkatársi munkamorál kétsége	5,79	19	7,94	18
Merev szabálybetartatás	13,61	18	14,72	18

Az ábrán a jelentősebb különbségeket kiemeltük.

PEDAGÓGUSSZEREP

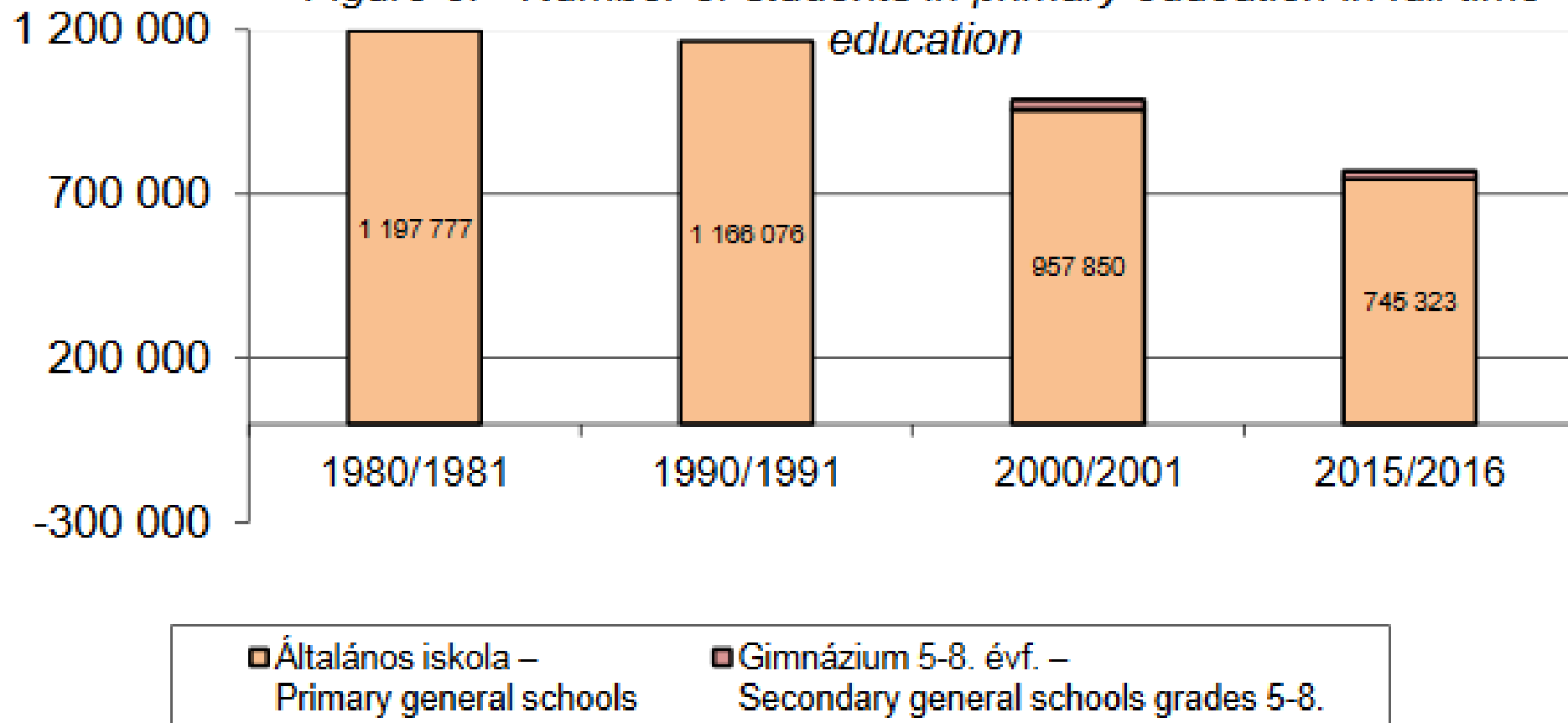
“A középsterű tanár magyaráz. A jó tanár indokol. A kiváló tanár demonstrál.
A nagyszerű tanár inspirál.”

A pedagógus az iskolában dolgozik!!!

5. ábra - Az alapfokú, nappali oktatásban résztvevők száma iskolatípusonként

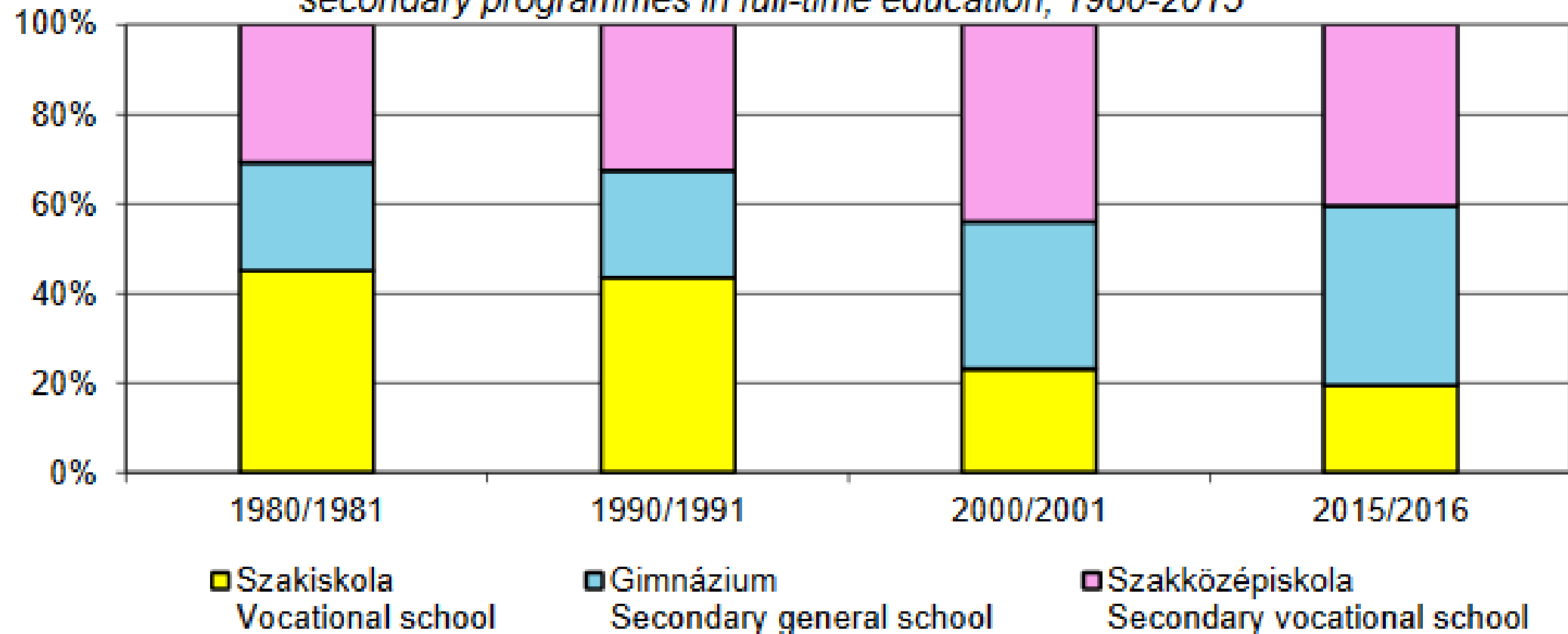
Figure 5. - Number of students in primary education in full time education

A pedagógus az iskolában dolgozik!!!

6. ábra - A középfokú oktatás szerkezetének változása a nappali rendszerű képzésben, 1980-2015

Figure 6. - Changes in the enrolment ratios of the different types of upper secondary programmes in full-time education, 1980-2015

A pedagógus az iskolában dolgozik!!!

- Bizonyos ismeretek (nyelvtudás, informatika, gazdasági ismeretek stb.) társadalmilag felértékelődtek.
- Az iskolai oktatás depolitizálódott.
- Lehetővé vált az olyan iskolai állampolgári szocializáció, amely társadalmilag széles körben elfogadott értékeken alapul.
- Rendszerváltás: a társadalomban való érvényesüléshez olyan magatartási értékekre is szükség van, amelyekre korábban nem vagy csak kevésbé volt szükség.

A pedagógus az iskolában dolgozik!!!

- Az iskola: a kulturális és tudás javak elosztásának, közvetítésének az intézményes eszköze
- A pedagógus: a tudás, társadalmi értékek és normák, társadalmilag elfogadott viselkedési formák új generációkra történő átörökítője.
- Az iskola és a pedagógus: új generációk társadalmi elvárásoknak való megfelelését

A szerep fogalma

- A **szerep** viselkedési mintákból, jogokból és kötelességekből áll.
- Különböző státusokhoz különböző szerepek tartoznak.
- A **státus** egy, a társadalomban elfoglalt pozíciót jelent. Státus például a tanár, az apa és az anya, az egyesületi tag pozíciója.
- A társadalom különböző státusokból áll, a társadalom tagjai kiválogatódnak ezekre a szerepekre, és a státusok betöltői nagy részben megfelelnek a státusokból adódó szerepeknek.
- Ha a társadalom valamely tagja nem felel meg a státusából eredő szerepeknek, ebből komoly konfliktusok származnak, és ezek végső soron azzal járnak, hogy az egyén elveszti adott státusát, elveszíti foglalkozási státusát.

Változó idők változó szerepek

Régen

- a tanár felölti a „rendőr” szerepét
- a gyermeket receptív /befogadó/ lénynek tartja
- az emlékezetre támaszkodik, ismereteket halmoz,
- az elraktározott ismeretek mennyisége a központi kérdés
- a tankönyvek az ismeretek betanulását szolgálják,
- a vizsga célja a betanult ismeretek ellenőrzése,
- a külső fegyelem fenntartása a cél,
- az érdeklődést jutalom és büntetés segítségével keltik fel
- a gyerekek közti kölcsönös segítséget büntetik.

Ma

- Alkotó, kreatív (a tradicionális kompetenciák bővítése)
- Tanulók pszichés sajátosságainak, tanulási stratégiáinak megismerése
- A hatékony tanulás módszereinek, technikának átadása
- Az önművelés igényének és szokásának kialakítása
- Könyvtári és más információs eszközök használatának megismertetése (infokommunikáció)

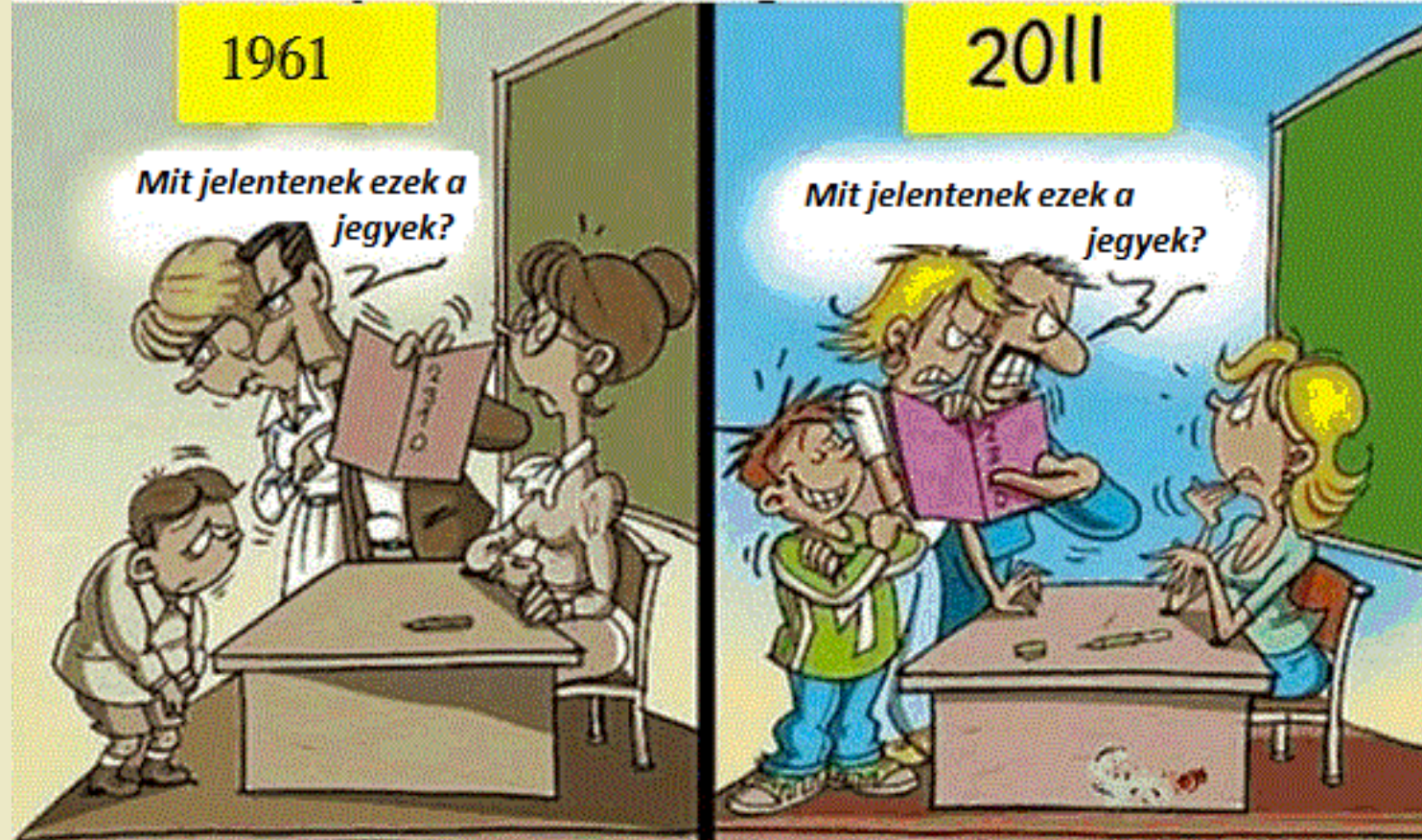
Klasszikus pedagógusszerep

- Tudós (egy tudományág specialistája, erre képezték)
- Hivatalnok (adminisztrációs tevékenység)
- Nevelő (céltudatosan fejleszti a gyerekeket, szocializálja a felnőttkori szerepekre)

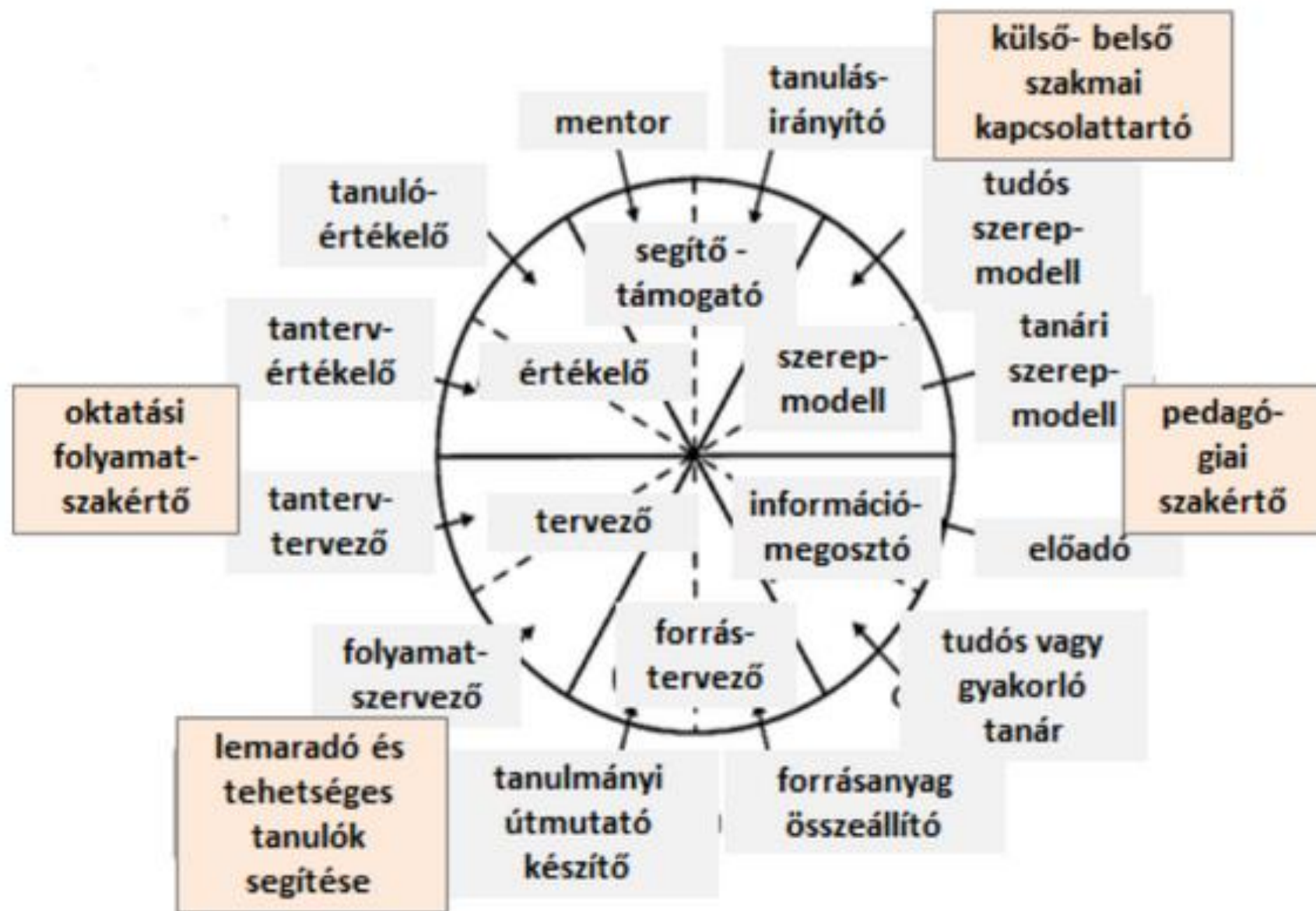
Klasszikus pedagógiai szerep

- A kolléga (hasonló státusz)
- A szülők nevelőpartnerének szerepe (általában konfliktusos, valamelyik fél számára aszimmetrikus)
- A nyilvános szerep (a demokratikus társadalomban közéleti szerepvállalás)

Pedagógus szerep (reformpedagógia)

- **Nevelőszerep** (beláttatás és megbeszélés, ami segíti a kritikus szemléletet, hatással van a gyermek öntudatára)
- **Partnerszerep** (tanár–diák viszony partneri alapokra helyezése, pedagógusok közötti szoros együttműködés, szülőkkel való partneri viszony megteremtése)
- **Értékelőszerep** (az osztályozás helyett árnyaltabb szöveges értékelés)
- **Folyamatkövető és korrigáló szerep** (differenciált bánásmód)
- **Tanító-, oktatószerep** (a gyerekek a saját szintjükön önállóan vagy csoportosan tanulnak, fontos, hogy a tanulás alkotó és örömteli folyamat legyen)

A modern tanár

- Kreatív rugalmas, alkotó gondolkodásmóddal közelít a tanuláshoz, tantervhez, tananyaghoz, módszerekhez és eszközökhöz
- Interaktív a csoportos tanulás sikere nagymértékben függ a tanulók társas kapcsolataitól, például az osztály mint tanulási környezettől
- Reflektív folyamatosan elemzi és szükség szerint korrigálja szakmai teljesítményét
- Inkluzív nyitott a másságra, ezt közvetíti
- Szakmai professzionalizmus magas szintű szakmai tudás jellemzi

Kell a modern tanár?

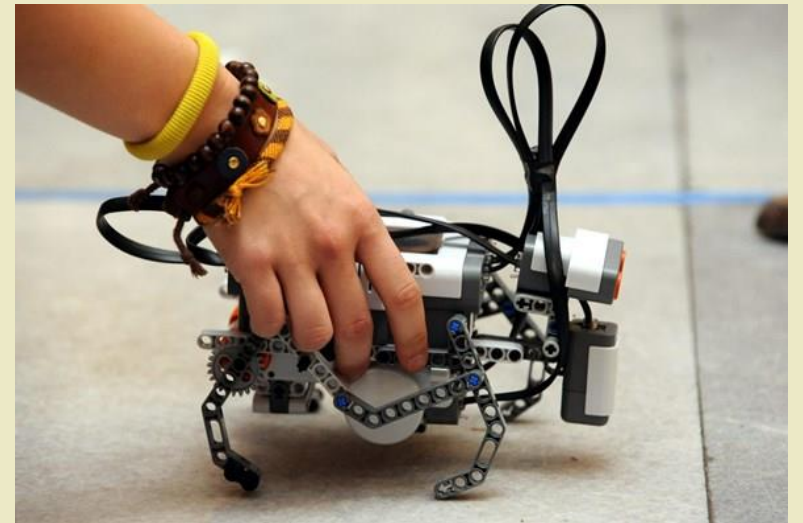
OECD munkavállalói kompetenciák

- Rugalmasság, alkalmazkodó képesség
- Önálló és társas tanulás képessége
- Problémamegoldó képesség
- Bizonytalanság kezelésének képessége
- Az együttműködés képessége
- A kultúrák közötti kommunikáció képessége
- A telekommunikációs technikák kezelésének képessége

Kell a modern tanár?

- A ma létező 10 legnépszerűbb foglalkozás 2004-ben még nem létezett
- A 700 leggyakoribb foglalkozás fele 20 éven belül eltűnik

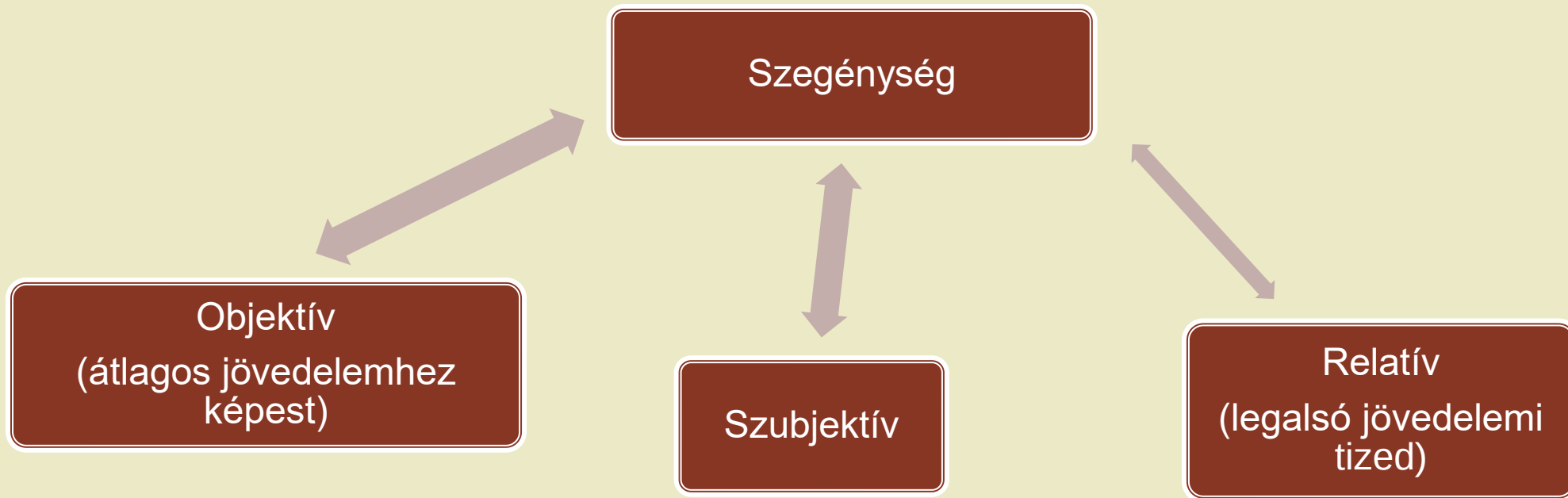
▪ Pistike	2017	2025	2029	2034
	6 éves, iskolakezdés	14 éves, középiskola	18 éves, egyetem	23 éves, munka

ISKOLA A TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓÉRT

Fogalmak

Fogalmak

Hátrányos helyzetű tanulók: rossz szociális kulturális - gazdasági körülmények között élők

Törvény (1993 HH)

- Szegénység
- Csonka vagy többgenerációs család
- Családon belüli tartós betegség
- Drog vagy alkohol a családban
- Szűkös lakáskörülmények
- Alacsony a szülők iskolai végzettsége

Törvény (2013 HH)

- Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény
- Szűkös lakáskörülmények
- Alacsony a szülők iskolai végzettsége

Fogalmak

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló (SNI): „az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján

- mozgásszervi,
- érzékszervi,
- értelmi vagy
- beszéd fogyatékos,
- több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos,
- autizmus spektrum zavarral vagy
- egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.” [1]

Intézményrendszer változása

- Rendszerváltás előtt: kisegítő iskola (8 osztály=6 osztály)
továbbképző tagozat (+ 2 év)
- Rendszerváltás után: SNI tanulók oktatása többségi intézményekben

SNI oktatás, nevelés

14. Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók nevelése, oktatása – *Special needs education*

(Folytatás – *Continued*)

Tanév	Óvoda	Általános iskola	Szakiskola	Speciális szakiskola	Gimnázium	Szakközépiskola
<i>School year</i>	<i>Kindergarten</i>	<i>Primary (general) schools</i>	<i>Vocational schools</i>	<i>Special vocational schools</i>	<i>Secondary general schools</i>	<i>Secondary vocational schools</i>

– **c2. Az összesenből integrált nevelésben, oktatásban részesülő sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók, nappali rendszerű képzés**
 – *Children/ students with SEN in regular classes in full-time education*

2001/2002	2 888	8 263	619	.	100	389
2002/2003	3 479	12 941	955	.	185	568
2003/2004	4 236	18 584	1 216	.	398	545
2004/2005	4 317	24 067	1 617	.	509	748
2005/2006	3 896	29 930	1 841	.	572	943
2006/2007	3 840	33 277	2 582	.	858	1 324
2007/2008	3 286	32 719	3 412	.	955	1 669
2008/2009	3 509	30 128	3 971	.	1 355	2 141
2009/2010	3 820	31 762	5 057	.	1 635	2 652
2010/2011	4 264	32 573	6 265	.	1 831	3 282
2011/2012	4 868	33 298	7 060	.	1 880	3 712
2012/2013	5 211	33 791	7 095	.	1 987	3 994
2013/2014	5 722	34 599	6 963	.	2 075	4 337
2014/2015	6 062	35 591	7 001	.	2 273	4 865
2015/2016	6 535	36 858	6 896	.	2 363	5 296

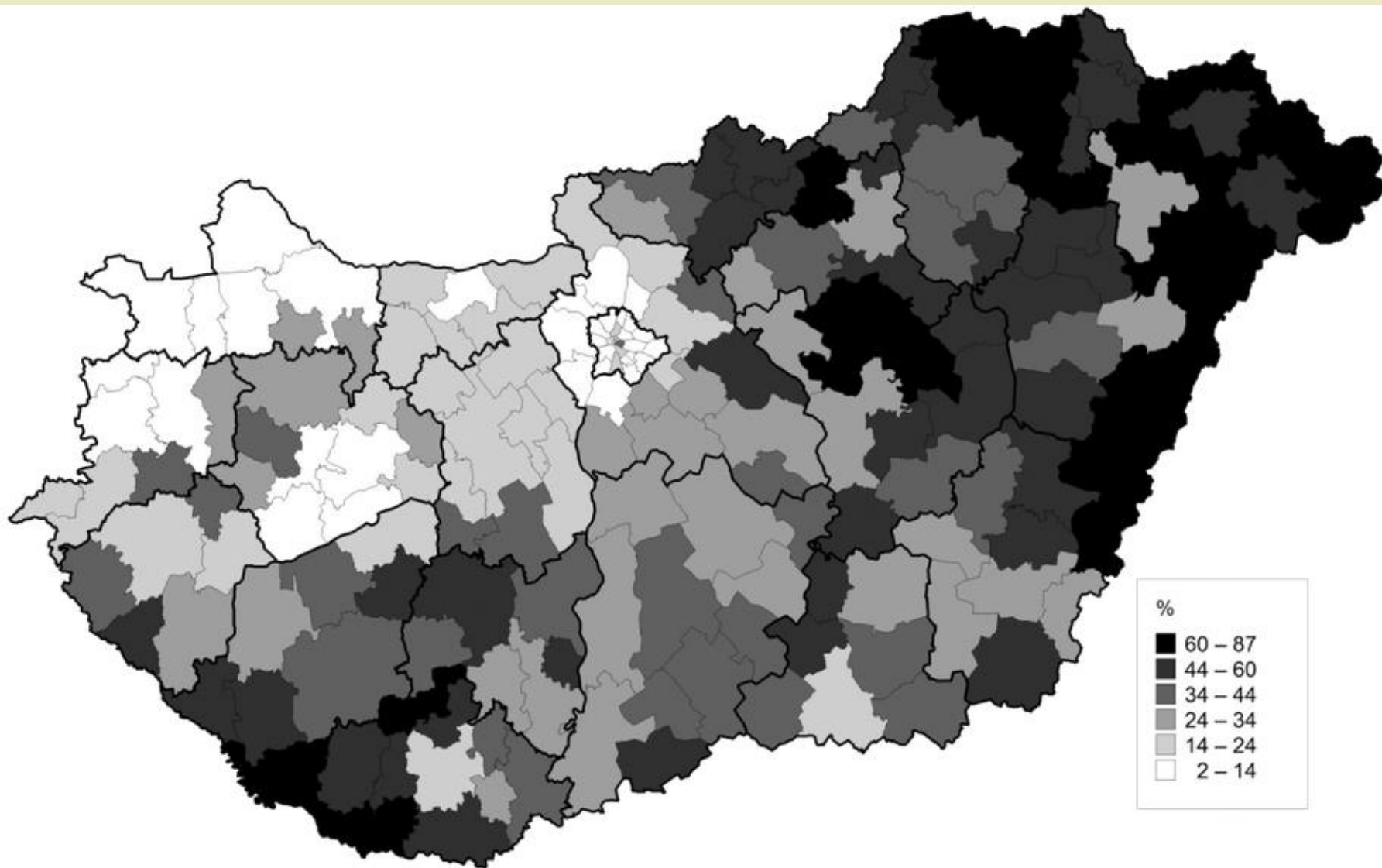
Hátrányos helyzetűek száma és aránya

2005/06	Óvoda	Általános iskola	Szakiskola	Speciális szakiskola	Gimnázium
Hátrányos helyzetűek száma/aránya	63820 (19%)	228964 (27%)	25851 (20%)	2433 (28%)	10827 (4%)

Törvényi változás 2013

2015/16	Óvoda	Általános iskola	Szakiskola	Speciális szakiskola	Gimnázium
Hátrányos helyzetűek száma/aránya	22336 (7%)	52307 (7%)	8783 (10%)	710 (10%)	4739 (2%)

Hátrányos helyzetűek területi megoszlása

Modellprogramok

- H2O program: <https://www.h2oktatas.hu/>

H2O PROGRAM
Hátrányos Helyzetűek Oktatása Program

KIK VAGYUNK? • MIT CSINÁLUNK? • A MÓDSZER • HOGYAN SEGÍTHETÜNK?

Mindenki jó valamiben! A Komplex Instrukciós Programon alapuló H2O módszertan lehetővé teszi heterogén összetételű csoportok, így hátrányos helyzetű gyermekek magasszintű, eredményes oktatását.

Fő támogatóink

Gábor Dénes díjasok

Kürt Zrt.

Zwack Unicum Nyrt.

Vodafone

Bitó László és Olivia Carino

Perfekt Zrt.

General Electric Lighting Hungary

Aberdeen Asset Management Zrt.

TANÁRI KOMMUNIKÁCIÓ

A pedagógiai kommunikáció

- Pedagógus (pedagógus,gyerek, szülő)
- Szülők (pedagógus, gyerek)
- Tanulók (tanuló,pedagógus, szülő)

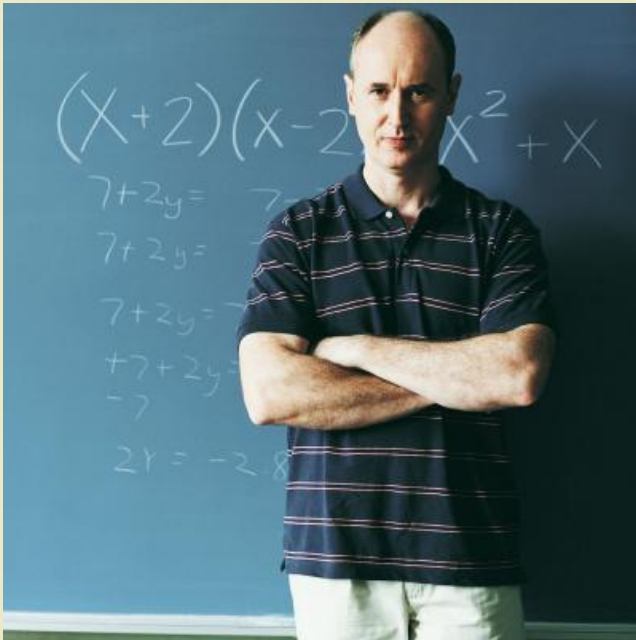
- Kommunikációelmélet
- Neveléstudomány
- Nyelvtudomány

Verbális kommunikáció (beszédstílus)

- pedagógus: barátságos, megértő, szigorú, követelő?
- tanulók életkora, szellemi fejlettsége
- tanulók szakszókincse, az elérhető nyelvi struktúra
- pedagógus kommunikációs képességei
- környezeti elvárások és hagyományok nyomása
- pedagógus viszonya az egyes osztályokhoz és egyes tanulókhoz;
- feladathelyzet sajátosságai: elméleti vagy gyakorlati óra;
- magánjellegű kontaktus
- választott oktatási módszer.

Nonverbális kommunikáció

A felsőbbrendű

A laza

Az agresszor

A nem verbális kommunikáció kutatásáról

Buda Béla: a személyiségre utaló információk cseréje az interakcióban elsősorban a nem verbális csatornákon bonyolódik

Statikus jelzések: testalkat, arcberendezés, hangminőség (nem kódolható)

Dinamikus jelzések: arckifejezések, a tekintet irányítása, testtartás, térközsabályozás, vokális jelzések, kulturális jelzések (részben kódolható)

A nem verbális kommunikáció kutatásáról

Az üzeneteknek egy kommunikáció során a következő összetevői vannak:

7% verbálisjelek, szavak

38% paraverbálisjelek (pl. hangminőség)

55% non-verbálisjelek

Befolyásolás kommunikáció által

- ***Parancs és utasítás***: a kommunikációs viszonyon kívüli alá-fölérendeltségből

Pl: „Oldd meg a feladatot”

- ***Alku***: saját érdek képviselete, egyúttal engedményekre rávenni a partnert.

Pl: „Ha kiselőadást tartasz, javíthatsz az osztályzatodon!”

- ***Vita***: nem az érdekek vezérelnek, hanem a problémamegoldás

Pl: egy vitaindító kiselőadás után a tanulók összevethetik tapasztalataikat.

- ***Elfogadás***, melyhez társulhat vita is, de amely lényege szerint egyirányú.

Pl: munka- és balesetvédelmi szabályok elfogadása és betartása.

Kommunikációs gátak

- ***Parancsolás, utasítás, irányítás.***

Pl: „Hagyd abba a kifogások keresését és oldd meg a feladatot!”

- ***Figyelmeztetés, fenyegetés.***

Pl: „Ha le akarsz vizsgázni, jobb lenne végre elkezdni a tanulást!”

- ***Prédikálás, megleckéztetés.***

Pl: „Az a dolgod, hogy figyelj az órán. A családi problémáidat otthon kellene hagynod!”

- ***Tanácsok, javaslatok vagy megoldások ajánlása.***

Pl: „Az lenne a megoldás, ha jó időbeosztást készítenél, akkor meg tudnád tanulni az anyagot”

- ***Kioktatás, logikus érvelés.***

Pl: „Ne felejtse el, hogy már csak két hét van hátra a záró dolgozat leadásáig.”

Kommunikációs gátak

- ***Bírálat, kritizálás, helytelenítés, hibáztatás.***

Pl: „Te egyszerűen csak lusta vagy, ezért nem akarsz elvégezni ezt a feladatot.”

- ***Szidás, megbélyegzés, címkézés.***

Pl: „Úgy viselkedsz, mint egy óvoda, nem pedig úgy, mint középiskolás”.

- ***Értelmezés, elemzés, megállapítás.***

Pl: „Csak ki akarsz bújni a dolgozatírás alól.”

- ***Dicséret, egyetértés, pozitív viselkedés*** (a dicséret zavarba hozhat).

Pl: „Tényleg nagyon ügyes vagy. Biztosan kitalálod, hogyan lehetne ezt valahogy megcsinálni.”

- ***Biztatás, rokonszenv, vigasztalás, támogatás.***

Pl: „Én is hasonló éreztem, amikor nehéz feladatom volt. Láss csak neki, majd belejössz.”

A diák kommunikációja

- **„A mintagyerek”**: mintha mindig erőfeszítéseket tenne a feladatok legjobb megoldása érdekében, s mintha mindig tudná a helyes választ, csak éppen zavarba jött, amikor felszólították felelni.
- **„Nem értem”**: ha először sikertelenül próbálkozik a válaszadással, kijelenti, hogy nem érti a kérdést. Így a tanár kénytelen kérdését olyan formában megismételni, hogy könnyebbé váljon a felelet.
- **Visszakérdezés**: az értetlenség látszatát is elkerülve, érdeklődő kérdést tesz fel, ahelyett, hogy a tanári kérdésre válaszolna. Pl. „Nem tudom pontosan, hogy mit ért ez alatt tanárnő...”
- **Csodálkozó nézés**: A tanuló furcsállóan néz a tanárra, úgy, mintha valamilyen nagy ostobaságot mondott volna. A tanár ettől zavarba jön.
- **Minimax stratégia**: A tanuló a feltett kérdésre nem ad egyenes választ. Mivel nem egyértelmű az álláspontja, így sohasem mondhatják azt, hogy rossz az érvelése.

A pedagógiai kommunikáció

A pedagógiai kommunikáció színterei:

- képző hely, tanterem,
- gyakorlóhely,
- a tanuló otthona.

A pedagógiai kommunikáció helyzetei:

- tanítási óra – elméleti oktatás
- a pedagógiai értékelés, mint kommunikációs helyzet
- gyakorlati oktatás
- távoktatásos forma esetén:
 - papíralapú távoktatás
 - e-learning

a szemléltetés, mint vizuális kommunikáció

Összefoglalás

Források

- Pedagógus – pálya - motiváció (Kutatás, Oktatási Hivatal 2015)
- <http://eklektika.ektf.hu/dsr/access/daed123c-0573-4d4e-9813-501d672a157b>
- <https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/109141/%C3%89rtekez%C3%A9s.pdf?sequence=5&isAllowed=y>
- http://www.kormany.hu/download/0/83/f0000/Koznevelési_statistikai_evkonyv_2015_2016.pdf
- <http://mediatar.eti.hu/medialib/718B5DBC-D5A1-DB16-B38D-DEA1EE45FA85.pdf>
- https://www.youtube.com/watch?v=Vemu9r6_BHQ